גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

"הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה".
אנשים מסתובבים אבל מרגישים 'מיובשים מהחיים', עד מות.
"יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ", היבוש הוא היאוש (ב־א מתחלפות).
מסתובבים בתל אביב בלי שום חזון — יתכן שהם דתיים,
אולי אפילו ראשי ישיבות, אולי הם אפילו מאמינים במשיח,
אבל מבחינתם משיח יכול לבוא גם בעוד אלפיים שנה —
הם עצמות יבשות. ועל המתים־המהלכים האלה ה' מרחם ומבטיח:
"הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי
וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל". ... וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְיִיתֶם...".
גם כאשר עם ישראל 'קבור' הוא עדיין "עמי" של הקב"ה.

[מתוך השיעור 'שבירה ותחיה']

שמיני תשפ"ה

הגליון מוקדש לע"נ ר' **גרשום נתיב** ע"ה, מראשוני מתנחלי עיה"ק חברון. נלב"ע **שביעי של פסח תשפ"ה**

351 | שנה שביעית

שמיני ה'תשפ"ה

04 **למות ושוב לחיות**
נקודה מעובדת
אמונה – עצם הלוז של הנשמה היהודית

05 **שבירה ותחיה**
סעודת משיח (ח"ו)
התבוננות חסידית בחזון העצמות היבשות

15 **שבע הנביאות בפסח ובספירה**
שיעור נשים
התבוננות נשית משביעי של פסח

22 **פרקי אבות – פרק א משנה א**
מתונים בדין
להמתיק את הדינים ע"י זריזות במתינות

24 **וספרתם – פניני ספירת העומר**
פרט וכלל בספירת העומר
לספור את היהודי הפרטי
ואת כלל ישראל

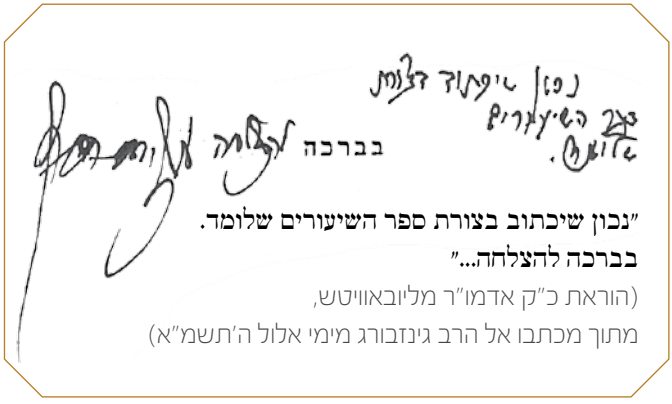
26 **הסיפור החסידי**
"אתה הראת"
רבי מנחם מענדל מויטבסק

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מכתבי ניחומים

29 וַיָּאָבֵל עָלָיו
"וַיִּדֹּם אַהֲרֹן"
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ מַהוּ הַסּוֹד שֶׁאָנוּ לְמֵדִים
מִשְּׁתִיקָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובתוכם לקוראי **נפלאות** הי"ו. לפניכם גליון ל**שבת פרשת שמיני** מלא בכל טוב, עם **טעימות ראשונות מסעודת משיח** המרוממת לה זכינו.

מה בגליון?

בשביעי של פסח **זכינו לסעודת משיח מרוממת ושמחה ביותר**, יחד עם הרב ועשרות תלמידים שהגיעו לכפר חב"ד לשבת שביעי של פסח. שני **שיעורי הגליון** הינם טעימה ראשונה מהנ"ל ועוד חזון למועד **בגליונות הבאים** בע"ה – שיעור פלאי על הפטרת חזון העצמות היבשות [אותה לא קראנו השנה] ושיעור התבוננות נשית לימות הפסח, ספירת העומר וימות הקיץ בכלל.

השיעור הראשון – **שבירה ותחיה** – הוא חלקה **השישי** (!) של **סעודת משיח** ועוסק ב**הכנה לגאולה האחרונה** המופיעה בהפטרת שבת חול המועד [אותה לא זכינו לקרוא השנה], **חזון העצמות היבשות**. בשיעור מעיין הרב בהפטרה תוך דגשים מסוימים בפסוקיה ומשם צולל ל**התבוננות בממד הפנימי** שבה – **שבירת הכלים בנפש והדרך לתחיה**. שיעור ש**לא כדאי לפספס, אל תשברו בדרך!**

השיעור השני – **שבע הנביאות בפסח ובספירה** – הוא **שיעור נשים** קצר ומתוק שקדם לסעודת משיח המחדד את **הצד הנשי של חדשי הקיץ**, המתחילים מפסח־ניסן ופורש **התבוננות על דמותן של שבע הנביאות** שתלווה אותנו הלאה.

בשביעי של פסח נלקחו מאתנו שני אנשים יקרים וחשובים. הראשון, המוכר לכולם, הוא הגאון **הרב מאיר מאזוז זצ"ל**, מ**ענקי התורה של דורנו**, שעמד גם ב**קשרים עם הרב שליט"א**. השני, **ר' גרשם נתיב ע"ה**, גר־צדק מיוחד מקרית ארבע, שהגיע מ**לימודי כמורה באיטליה לספסלי בית המדרש**, ממקימי **הישוב היהודי בחברון**, שהעמיד **דורות ישרים מבורכים** (כולל חברים בהם מתברכת קהילת קוראי נפלאות). ב**מדור המענות** השבוע **מכתבי ניחומים** על שתי האבדות.

הודעה משמחת: ביום **שני** הבעל"ט תתקיים **בטבריה** ה**התוועדות השנתית** של הרב לכבוד **יומא דהילולא** של מרא דארעא דישראל – **רבי מנחם מענדל מויטבסק**. פרטים מלאים **בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשיות תזריע־מצורע הבעל"ט:

נ"ך יומי – שמואל א' פרקים ג־ט; **משנה – סנהדרין** פרק ג'.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בעמי הבא

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

למות ושוב לחיות

שבירת הכלים של עולם התהו, שעומדת בבסיס הבריאה כולה ("והארץ היתה תהו ובהו"), חוזרת במעגלים שונים בחיי הפרט והכלל. המיתה אינה מתחוללת ברגע אחד — יש תהליך של אובדן לחלוחית החיים וטעמם, המתחיל משחיקה דקה והולך ומתעצם עד שמגיעה הקריסה.

בתחלה יש פגם בכתר העל־מודע של הנשמה: תחושת התענוג האלקי נפגמת, והאדם כבר לא חש את טוּב הטעם שבקדושה, דוגמת הענג הרוחני של שבת קדש. הרצון האלקי מתעמעם, ולמרות שרצונו הפנימי של כל יהודי לעשות את רצון בוראו, יש לו רצונות גלויים אחרים והוא נדרש לכפיה פנימית או חיצונית כדי לממש את הרצון הפנימי.

גם המח, שתפקידו לעסוק בתורה, מאבד מחדותו. האדם ממשיך ללמוד תורה, ואף לחזור על לימודו כדבעי, ובכל זאת הוא שוכח את מה שלמד — הלימוד איננו 'נדבק' בו, משהו במוחו מטמטם ונאטם, ר"ל.

במצב הזה מתחילה להתחולל שבירה נפשית גם בתחום הרגשי. האדם מאבד את ישוב הדעת, את התוקף והבהירות, ובתוך הנפש קיים כבר משבר־בכח. האהבה והיראה האלוקיות נחלשות, ובכך נוצר פוטנציאל למחשבות זרות של אהבות נפולות ויראות נפולות. האיזון הפנימי המווסת את כל הרגשות מתערער, ופותח פתח לחולי נפשי של משיכות לא־בריאות בהיתר ובאיסור.

יש רפיון בכוחות המוטבע הקדושים של הנפש, ההרגלים הטובים נחלשים, ונוצרת סכנת מאסר בסד של הרגלים שליליים ואפילו התמכרות לאיסורים.

כל החולשה הזו, שמפרטת וממשת את השבר הכללי של הדעת, מביאה בסופו של דבר לשבירה בפועל — נפילה לחטא ופיזור הנפש לרסיסים. אחרי שחיותו של האדם בעבודת ה' ניטלה, שכלו התעמעם, רגשי־הקדש שלו נחלשו ולבו נפתח לדברים פסולים — פשוט 'נשבר לו' מהכל, והוא עלול לעזוב לחלוטין את מקור המים החיים. השבירה הזו מביאה למיתה — יבוש של הנפש ויאוש מהמצב — ובעקבותיה לקבורה של כל רסיסי החלומות ושקיעה של האדם בעולם רחוק מקדושה, קר ומנוכר. המתים הללו לא חייבים להיות קבורים מתחת לאדמה — ישנם מתים־מהלכים, בחוצות העיר הגדולה או בתוככי בית המדרש, שאִבדו את את החיות והתייאשו מאפשרות של שינוי ותיקון — בממד האישי או בממד הצבורי.

אבל ישנה בתוך הנפש נקודה אחת שלא נפגמה מעולם, שכל התהליך הזה לא נגע בה ושגם אם העצמות יבשות לחלוטין מכל לחלוחית היא מפעמת בתוכן בהעלם — נקודת האמונה. על נקודת האמונה הנעלמת הזו נאמר "כֻּלך יפה רעיתי ומום אין בך", וכאשר מגלים אותה — ברגע של מסירות נפש, זמן של התעוררות פנימית או מעשה טוב שנעשה מתוך מודעות טבעית — מתמלאים "שמחה בטהרתה" וזוכה לטללי תחיה. תפקידו של המשיח, ושל כל נביאי־הגאולה, לחזק את האמונה והבטחון שאפשר לחזור לחיים, לכוון את דעת האדם להתחבר ל"דעת עליון", ובכך להיות כלי לרצון האלוקי להחזיר אותנו — "עם ישראל חי" — לחיים מלאים כרצון ה'.

שיעור

התבוננות חסידית בחזון העצמות היבשות; סעודת משיח (ח"ו)

שבירה ותחיה

קיצור מהלך השיעור

"זמן חרותנו", כמו שהוא **"זכר ליציאת מצרים"**, הוא גם **הכנה לגאולה האחרונה**. בשבת חול המועד פסח קוראים את **חזון העצמות היבשות** – נבואת **תחית המתים** של כלל ישראל. דומה שאין אקטואלית מנבואה זו לדורנו, בו לרבים, בכל הצבורים והמגזרים, יש תחושה של מתים־מהלכים בחווית יאוש ויובש פנימי, וכל אלה זקוקים לחיזוק אמתי של **האמונה והבטחון שאפשר לחזור לחיים**. בסעודת משיח השנה הוקדש זמן להתבוננות פנימית בהפטרה הזו (שלא קראנו לפי הקביעות השנה).

פרק א של השיעור הוא הכנת התשתית להתבוננות – קריאת כל הנבואה תוך התעכבות על דגשים שונים בתוכה. **פרק ב**, הקצר והמרכזי יותר, עובר להתבוננות מפורטת בממד הפנימי של **המיתה – שבירת הכלים** – המתחולל בתהליך נפשי שלם ומפורט. אכן, גם כאשר התהליך נשלם – פגם ובטול, שבירה, נפילה, חולי ומאסר, מיתה וקבורה – עוד **לא אבדה תקוותנו**, ומתוך נקודת האמונה שלעולם לא נפגמה אנו עתידים **לקום לתחיה**. גם מי שפרק א קצת ארוך ומורכב עבורו – שלא ישבר בדרך (ובשעת הדחק ידלג ישירות לפרק ב)! זו טעימה ראשונה מסעודת משיח הארוכה והמרוממת, ובעזרת ה' חלקים נוספים ממנה יתפרסמו בהמשך.

א. חזון העצמות היבשות

התחזקות לקראת תחית המתים

בקביעות של השנה פסח היה מיום ראשון עד שבת — מה 'הפסדנו' בקביעות הזו? [שבת חול המועד.] היה חול המועד, וכעת שבת של פסח — היום קוראים את שיר השירים (כפי המנהג לקרוא את שיר השירים שלש פעמים בפסח — בסיום ליל הסדר, בשבת פסח ובעשר השירות בליל שביעי של פסח). אבל בכל זאת הפסדנו משהו מיוחד של שבת חול המועד — את הפטרת חזון העצמות היבשות[א].

א. נרשם (מהזכרון וממחברת הרה"ח גיורא־מנחם שי' בן יעקב) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שביעי של פסח תשפ"ה – כפ"ח.

בברסלב עושים בשביעי של פסח סעודה על הצלת הבעל שם טוב בדרכו לארץ ישראל[ב], הודאה על העבר, אבל בחב"ד עושים בזמן הזה, לפי מסורת מהבעל שם טוב עצמו, את סעודת משיח — "מגמת פנינו קדימה", אל העתיד[ג], ביאת משיח שהיא התוצאה של הפצות מעינות הבעל שם טוב[ד]. אך בפסח לא מסתפקים בשאיפה למשיח, אלא גם מעבר לכך — לתחית המתים. על פי פשט תחית המתים באה אחרי ביאת המשיח[ה], אבל הרבי 'מקדים' אותה ומקשר אותה גם לתקופה השניה, הנסית, של ימות המשיח[ו] (ועד לאפשרות שתחית המתים תתחולל מיד עם ביאת המשיח[ז]). בהפטרת שבת חול המועד סוכות קוראים על מלחמת גוג ומגוג — השלב הזה כבר היה[ח], והוא 'לא מעניין' אותנו כל כך. אנחנו שואפים לביאת המשיח ('משיח נאו'!) ולתחית המתים. ממילא מתאים, לפי הקביעות המיוחדת של השנה הזו, להשלים בסעודת משיח את ההפטרה של חול המועד פסח, עם ביאורי החסידות[ט].

הנבואה על התחיה, חזון העצמות היבשות, היא הנבואה של הנביא יחזקאל — לשון חיזוק. יש שתי דמויות עיקריות בתנ"ך שנקראו על שם חיזוק — המלך חזקיהו והנביא יחזקאל[י]. אפשר לומר שהמלך חזקיהו הוא בעיקר חיזוק האמונה בביאת המשיח, עם ההתחזקות להביא את הגאולה בפועל ממש, והנביא יחזקאל הוא בעיקר חיזוק האמונה בתחית המתים (התחזקות שהיא גופא הכלי לתחיה, שהרי המות הוא היאוש, כדלקמן). כתוב שיחזקאל "הוא בחינת החיזוק הגדול בנפשו ע"י נצחון אמיתי לעמוד נגד כל מונע" — התחזקות של מדות הנצח, כאשר העיקר הוא הנצחון הסופי על מלאך המות[יא].

ההכנה לתחיה

נלמד כעת את כל הנבואה הזו בפנים — אנחנו כאן כמה מנינים, כ"י — ובכך 'נצא ידי חובה' של הפטרת שבת חול המועד פסח שלא קראנו השנה בצבור. יש הרבה דיוקים שלא נאמר, אבל נגע בחלק מהדברים:

הָיְתָה עָלַי יַד הוי' וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ הוי' וַיַּנִּיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

הנבואה מתחילה "היתה", שיש בה גם משמעות של שבירה[יב], כמו ההופעה הראשונה

א יחזקאל לז, א־יד.

ב ראה שש"ק ח"ד אות רסד.

ג מעבר להבדל בין העבר לעתיד (שנתבאר באריכות ובעומק בחלק האחרון של סעודת משיח) יש כאן הסבר פשוט (עם קשר פנימי עמוק להנ"ל): רבי נחמן מברסלב הוא נינו של מורנו הבעל שם טוב, ובני משפחה מדגישים, באופן טבעי, את הנס שנעשה לאבותיהם (כמו בברכת ההודאה), כשהם 'יורשים' מאבותיהם את זכרון העבר. לעומת זאת, תלמיד נאמן – שגם נקרא בן, ובמובנים רבים התלמיד המובהק הוא־הוא הבן העיקרי (כפי שאלישע, שקרא אחרי אליהו הנביא "אבי אבי", הוא ודאי הבן־הממשיך העיקרי שלו, וכדברי אדמו"ר הזקן הידועים על עצמו כנכד רוחני לבעל שם טוב שיש לו מעלה על רבי ברוך ממעז'יבוז', הנכד הגשמי של הבעל שם טוב, ולכן דווקא דרכו עובר לדורות חידושו העיקרי של הבעל שם טוב) – מקבל מרבו את האמונה במשיח, ה'חוש' בעתיד וההכרה שכל עבודת השי"ת היא "להביא לימות המשיח", ודוק.

ד ראה כש"ט (קה"ת) א.

ה ראה זח"א קלט, א ואילך. ובכ"מ.

ו לקו"ש חכ"ז בחקתי א.

ז ראה התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 433.

ח ראה שיחת אחש"פ תש"ל (המלך במסיבו). וראה גם שם משמואל ויגש תרע"ד.

ט לכללות הבא לקמן (ובפרט הציטוטים או האזכורים של ביאורי החסידות בלי מ"מ נוסף) ראה עבודת הלוי לשבת חוה"מ פסח (נדפס גם בהגדת סוד קדושים החדש שיצאה לאור השנה).

י ורמז: **חזקיהו המלך יחזקאל הנביא** עולים **תנה**, סוד **ג** מילויי שם אהיה דבינה־אמא – **קסא קמג קנא** (ראה ספר הליקוטים תהלים פנ"א; משנת חסידים מסכת ר"ה פ"ד מ"ז. ובכ"מ). נמצא רמוז שמקור החיזוק־התחזקות הוא מאמא דוקא, כמבואר אצלנו באריכות בסוד התחדשות מאבא והתחזקות מאמא (ראה מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה"). מכאן מובנת בטוב קביעת האריז"ל (לקוטי הש"ס לאריז"ל על סנהדרין צד, א) שמה שבקש ה' לעשות את חזקיהו משיח (סנהדרין צד, א) היינו משיח בן יוסף, ששרשו במוחין דאמא (ראה מאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" מהרה"צ רבי הלל מפאריטש זצ"ל פי"ח. נדפס עם קיצורים וביאורים בספר מגיד מראשית אחרית), סוד "שאול [המלך שכנגד היסוד, יוסף] מרחבות הנהר [אמא־בינה]" (בראשית לו, לז; דברי הימים־א א, מח), וכן **יחזקאל** עצמו עולה **יוסף**, ודוק היטב.

יא ראה גם התוועדות ליל פורים תשפ"א ח"א.

יב ראה לדוגמה דניאל ח, כז; וברש"י שם.

של שרש היה בתורה — "הכל הולך אחר הפתיחה" — בפסוק השני של מעשה בראשית "והארץ היתה תהו ובהו"[יג]. כל הסיפור כאן, כמו שנסביר באריכות (בפ"ב), הוא הסיפור של שבירת־מיתת המלכים בעולם התהו אותם צריך להחיות.

"היתה עלי יד הוי' ויוצאני ברוח הוי'" מזכיר את הנאמר על המשיח — "ונחה עליו רוח הוי'"[יד].

ה' מניח את יחזקאל בתוך הבקעה, ובחסידות מוסבר שבקעה בלשון חז"ל[טו] היא שטח שכולל שדות של אנשים רבים, שאינם רשות היחיד של איש אחד — "עלמא דפירודא" שהוא תוצאה של שבירת עולם התהו. כל הבקעה מלאה עצמות נפרדות, שאין ביניהן קשר — הכל "מפוזר ומפורד"[טז].

וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד.

יש כאן פעמיים "מאד" — שגם שייך לעולם התהו, "'טוב מאד' זה מלאך המות"[יז] — "רבות מאד", במובן של ריבוי ופירוד, ו"יבשות מאד", העצמות הללו בלי שום לחלוחית. לחלוחית היא התכונה של מח החכמה[יח], עליו נאמר "החכמה תחיה"[יט] ו"ימותו ולא בחכמה"[כ], ובעצמות הללו, שהן כל בית ישראל, אין שום לחלוחית של חכמה ולכן אין בהם שום חיות (והוא על דרך

> בקעה בלשון חז"ל היא שטח שכולל שדות של אנשים רבים, שאינם רשות היחיד של איש אחד – "עלמא דפירודא" שהוא תוצאה של שבירת עולם התהו

המבואר בקבלה[כא] וחסידות[כב] בסוד הנגעים שבאים משום שאין אור החכמה מאיר במח הבינה).

וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר אֲ־דֹנָי הוי' אַתָּה יָדָעְתָּ.

כאן מופיע יחזקאל בכינוי השגור שלו (כך פונה אליו ה' תמיד) — "בן אדם"[כג]. האריז"ל מסביר[כד] שהוא נקרא כך משום שהוא 'בנו' של אדם הראשון[כה], ונדרש ממנו לתקן את חטא אדם הראשון[כו]. הפסוק הזה הוא אולי הכי תמוה בנבואה — מה פשר השאלה של ה' ומה פשר התשובה של יחזקאל לשאלה הזו? ברור שה' יודע מה יקרה עם העצמות, ולכן מדוע הוא שואל? גם התשובה של יחזקאל אינה ברורה — ודאי שה' יודע! ובכל זאת הוא שאל את יחזקאל... כתוב שיחזקאל מבין את השאלה של ה' כאומרת לו שתחית העצמות תלויה בו, ולכן השאלה מופנית אליו. יש הרבה דברים שה' רוצה לעשות, אבל הם תלויים גם בנו. דוגמה לכך היא שה' אומר למשה רבינו "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם וגו'"[כז], ומשה מבין שהדבר תלוי בו ומגיב ב"ויחל משה" — תפלה במסירות נפש על הצלת עם ישראל. גם כאן, מוסבר שתשובתו של יחזקאל "א־דני הוי' אתה ידעת" היא בעצם אמירה שהתפקיד שלי כאן הוא להתקשר לדעת שלך, זו ההתחזקות המצופה ממני, ואני עושה אותה. זו האתערותא

יג בראשית א, ב.
יד ישעיה יא, ב.
טו ראה פסחים י', א וברש"י שם ד"ה "בקעה".
טז אסתר ג, ח.
יז בראשית רבה ט, י'.
יח ראה מאמרי אדה"ז ענינים ח"א עמ' קצז. ובכ"מ.
יט קהלת ז, יב.
כ איוב ד, כא.
כא ע"ח של"ח פ"ז.
כב לקו"ת תזריע כג, ב ואילך; מצורע כד, ג ואילך.
כג החל מיחזקאל ב, א.
כד שער הפסוקים יחזקאל. נתבאר באריכות בשיעור כ"ב תמוז (ח"ב) – נדפס בגליון מטו"מ – תשפ"א.
כה השוו לבראשית רבה לח, ט; זהר ח"א ס, ב.
כו עיין בהנ"ל הערה כד שיחזקאל הוא תיקון ה**קרי** של אדם הראשון, הרומז גם ל**מקרה** המלכים – שבירת הכלים (שהתחוללה שוב בחטאי אדם הראשון).
כז שמות לב, י'. וראה רש"י עה"פ.

דלתתא שהיא הכלי לאתערותא דלעילא של תחית המתים — השבירה התחילה בספירת הדעת, "דעת תחתון" עם הישות שבה, וכדי לזכות לתחיה צריך להתקשר ל"דעת עליון"[כח].

תהליך התחיה

אחרי שיחזקאל אומר שהוא ממלא את תפקידו להתקשר לדעת ה', ויכול להיות צינור להחיות את העצמות היבשות, ה' מורה ליחזקאל להתנבא על העצמות:

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר הוי׳. כֹּה אָמַר אֲ־דֹנָי הוי׳ לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם. וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּדִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוי׳.

למי שחי עם הכלל קל יותר להרגיש אחדות, אך התכלית היא להחדיר את האחדות לכל הפרטים

יש כאן מבנה יסודי אצל האריז"ל[כט] — עצמות־גידים־בשר־עור (עגב"ע) — שכנגד אותיות שם הוי' ב"ה. אבל בנוסף לכל החלקים הללו, יש כאן את הרוח שהיא המחיה את הגוף (כקוש"י ביחס לעגב"ע). אבל נראה שיש כאן כפילות — יש רוח גם בהתחלה, כשהדבור מופנה על העצמות היבשות בלבד, "הנה אני מביא בכם רוח וחייתם", וגם בסוף, אחרי שה' נותן על העצמות גידים, מעלה עליהן בשר וקורם עליהן עור, שוב כתוב "ונתתי בכם רוח וחייתם". צריך להבין כיצד ניתן לתת רוח חיים בעצמות יבשות בלבד, וגם להבין מדוע הרוח מופיעה גם בהתחלה וגם בסוף.

בספר יצירה[ל] ההשתלשלות היא "אחת רוח אלהים חיים", אחר כך "רוח מרוח", "מים מרוח" ו"אש ממים". ההסבר הוא ש"רוח אלהים חיים" היינו פנימיות הכתר, פרצוף עתיק יומין, "רוח מרוח" היינו חיצוניות הכתר, פרצוף אריך אנפין, "מים מרוח" היינו ספירת החכמה ו"אש ממים" ספירת הבינה. רואים כאן שיש שתי רוחות — "רוח אלהים חיים" ו"רוח מרוח". הרוח הראשונה היא רוח חיים כללית, מקיף שמופיע לפני כל הפרטים של עצמות־גידים־בשר־עור. אבל אחרי כל התהליך צריך עוד רוח, פרטית, שמחיה כל פרט לפי ענייני (החכמה היא "נקודה דנעיץ" בכל פרטי האצילות, לעומת הכתר, רוח הוי' סתם, המרחף מלמעלה, כ"נקודה דלא נעיץ"[לא])[לב]. הרוח המחיה היא הרגשת האחדות, שמתקנת את הפירוד והשבירה לרסיסים של התהו־המיתה, כמו שמודגש כאן בכל הנבואה. למי שחי עם הכלל קל יותר להרגיש אחדות, אך התכלית היא להחדיר את האחדות לכל הפרטים. למרות שהרוח הראשונה היא הכלל הנעלה יותר, המקיף, התכלית היא המשכת הפנימי ברוח השניה, "שנים רוח מרוח".

התכלית של הכל היא "וידעתם כי אני הוי'", כמו שביציאת מצרים התכלית — אחרי ארבע לשונות של גאולה — היא "וידעתם כי אני הוי' אלהיכם"[לג]. יש בכל הנבואה שש מילים של חיים, ששלש מהן הן "**וחייתם**" (בשתי מדרגות הרוח כאן ושוב בנמשל בסוף הנבואה) — בגימטריא **דעת**. הכלי לתחית המתים היא ההתקשרות לדעת של ה' והתכלית היא ידיעת ה' על ידי תחית המתים. ביציאת מצרים ידענו את ה' על ידי הנסים הגלויים, שגרמו גם לכך שפרעה ומצרים ידעו את ה'[לד], ואילו בימות המשיח ותחית המתים ידיעת ה' היא על ידי ראית ההשגחה הפרטית בכל הפרטים (גם בתוך

כח מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב עמ' תתקנא. ובכ"מ.
כט ע"ח שכ"ד פ"א (מ"ק).
ל ספר יצירה פ"א מי"א.

לא מאמר "מאה קשיטה" סימן סג.
לב אצל משיח יש ארבע רוחות – "ונחה עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי'" (שכאן, בנבואת יחזקאל, רמוזות ב"מארבע רוחות באי הרוח" דלקמן) – בהן שתי הראשונות הן "רוח הוי'" ו"רוח חכמה [ובינה]", ודוק.
לג שמות ו, ו.
לד שמות ז, ה; יד, ד.

הטבע).

וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ.

בפועל, הדבר הראשון הוא התקרבות "עצם אל עצמו", ביטוי שמזכיר את "זאת הפעם עצם מעצמי"[לה] (ואת מה שלבן אומר ליעקב, "כי עצמי ובשרי אתה"[לו]). לעצמות יש קשר לעצמוּת, כמו שמסבירים[לז] על "ויקח את עצמות יוסף עמו"[לח] שמשה לוקח עמו את העצמוּת, העצם של יוסף. אמנם אלה עצמות יבשות, בלי לחלוחית של חכמה, אבל יש בהן "קיסטא דחיותא"[לט] ("הבלא דגרמי [הבל העצמות]"[מ] מן העצמוּת ממש, שהוא הכח שנשאר בחלל המת לתחית המתים, כח של נשיאת הפכים (מת וחי), כח של עצמותו יתברך, "נמנע הנמנעות"[מא]. המלה עצם־עצמות חוזרת עשר פעמים בנבואה, "חזון העצמות היבשות", כנגד עשר הספירות — צריך להחדיר את עצמוּת ה', ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו"[מב], בכל עשר הספירות, אורות וכלים ("חסד דרועא ימינא"[מג] וכו'). יש מי שהעצמות שלו יבשות לגמרי, אין בו חיות, והוא צריך להתקרב "עצם אל עצמו" — לחזור להיות הוא עצמו.

וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם.

בנבואה ה' אמר שהוא יתן גידים על העצמות, יעלה עליהן בשר ויקרום עליהן עור, וכאן יחזקאל כבר רואה ש"הנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה" — הכל "מלמעלה" — אבל עדיין "ורוח אין בהם". לכן ה' אומר לו להנבא שוב:

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ כֹּה אָמַר אֲ־דֹנָי הוי מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ.

זו הרוח השניה, שנכנסת לפרטים, והיא צריכה לבוא מארבע רוחות — מכל הכיוונים הפרטיים — ולנפוח חיים, כמו "ויפח באפיו נשמת חיים"[מד] ו"מאן דנפח מתוכיה נפח"[מה]. העצמות נקראות כאן הרוגים, ולפי דעה אחת בחז"ל[מו] מדובר בבני אפרים שעלו ממצרים לפני הקץ ונהרגו.

וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד.

בהתחלה היו עצמות "רבות מאד" ו"יבשות מאד", כנ"ל, ואחרי התחיה הן הופכות ל"חיל גדול מאד מאד"[מז]. ה"אורות דתהו" של ה"מאד" הכפול חוזרים ונמשכים ב"כלים דתיקון", לפי הנוסחה המשיחית[מח].

פשר החזון

בסיום החזון מסביר ה' ליחזקאל את מה שהוא ראה. יש מחלוקת האם החזון הזה היה בפועל — שבאמת היו הרוגים (בני אפרים) שקמו לתחיה כחיל גדול מאד מאד — או שהכל חזון נבואי שנגלה לעיני יחזקאל שלא התקיים במציאות אלא היה רק משל לנמשל עתידי. אבל בכל אופן, אפילו אם החזון התקיים בפועל, העיקר שלו הוא הנמשל:

וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ.

משהו מאד אקטואלי, אנשים מסתובבים אבל בעצם הם מתים — הם אומרים "יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו", היבוש הוא היאוש (**ב־א** מתחלפות). אנשים מסתובבים, אבל

לה בראשית ב, כג.
לו שם כט, יד.
לז פרי צדיק נח אות ג; שם משמואל תרע"ו.
לח שמות יג, יט.
לט זהר ח"א פג, א; ע"ח שמ"א פ"ב ובכ"מ.
מ זהר ח"ג קסט, א; ספר הליקוטים משפטים פכ"ב.
מא תשובות הרשב"א, סוף תשובה תיח. ובכ"מ.
מב ראה רשב"ם על דברים ו, ד. תניא פל"ה בהגהה.
מג הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
מד בראשית ב, ז.
מה עמק המלך קכז, ג. ראה תניא פ"ב.
מו סנהדרין צב, ב.
מז יחזקאל לז, י.
מח שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

מרגישים 'מיובשים מהחיים', עד מות. אנשים מסתובבים בתל אביב בלי שום חזון — יתכן שהם דתיים, אולי אפילו ראשי ישיבות, אולי הם אפילו מאמינים במשיח, אבל מבחינתם משיח יכול לבוא גם בעוד אלפיים שנה — הם עצמות יבשות. על המתים־המהלכים האלה ה' מרחם (ברחמים העצומים שלו) ומבטיח להם:

לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲ־דֹנָי הוי' הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוי' בְּפִתְחִי אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי. וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוי' דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם הוי'.

חוזר כאן פעמיים הביטוי "מקברותיכם עמי" — גם כאשר עם ישראל 'קבור' הוא עדיין "עמי" של הקב"ה. רבי אהרן הגדול מקרלין, שההילולא שלו היתה בי"ט ניסן, שלשום[מט], פרש[נ] "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת" — גם כאשר "בית ישראל" שקוע ב"אהבת עולם", 'קבור' בתאוות העולם הזה, הוא עדיין "עמך" אשר "אהבת" באהבה עצמית. מצד ה' אנחנו תמיד "עם ישראל חי", וזו גופא רוח ה' שמחיה אותנו. סיום החזון הוא שעם ישראל חי בארץ ישראל ("שרצתה לעשות רצון קונה"[נא], תיקון הרצון), על "אדמת ישראל" (בתיקון המדמה, סוד "וביד הנביאים אדמה"[נב], כתחלת הנבואה כאן, סוד תחית המתים, עד שהאדם שנוצר "עפר מן האדמה"[נג] זוכה ל"אדמה לעליון"[נד]), עם קיום היעוד של "וידעתם כי אני הוי'" — ידיעת ה' בכל פרטי החיים, במודעות טבעית ששייכת לארץ ישראל.

מט חלק נוסף של סעודת משיח הוקדש לפרצוף סיפורים ותורות שלו (והתורה שבפנים שייכת שם לסוד החכמה, לחלוחית החיות שמחיה את המתים).

נ זכרונם לברכה ניסן עמ' תעט.

נא בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.

נב הושע יב, יא.

נג בראשית ב, ז.

נד ישעיה יד, יד.

ב. תהליך השבירה והתיקון

העיקר הוא ההסבר איך כל מה שמתואר כאן קורה בפנימיות. כל סוד המיתה הוא בעצם הסוד של שבירת הכלים — מיתת מלכי התהו, **ז** מלכין קדמאין דמיתו — ותחית המתים היא תיקון השבירה. למדנו[נה] שרבי לוי'ק מסביר[נו] שכאשר היינו עבדים לפרעה היינו בגדר עולם התהו ויציאת מצרים וקריעת ים סוף הם התיקון (מילה וטבילה שבסוד המלך הדר ואשתו מהיטבאל). גם היום, כל עוד אנחנו משועבדים לתרבות זרה, התרבות של פרעה מלך מצרים, אנחנו עדיין בעולם התהו שנשבר, עדיין מתים. זהו הכלל, אבל התהליך של שבירת הכלים הוא תהליך מורכב שצריך להבין בפירוט:

פגם, בטול, שבירה

מיתת מלכי התהו היא בעיקרה במדות — החל מספירת הדעת, ה"מפתחא דכליל שית"[נז], ו"ק, שש מדות הלב — אבל האריז"ל מסביר שחלק מתהליך השבירה מתחולל גם במדרגות הגבוהות יותר, כאשר בכתר יש פגם ובחכמה ובינה יש בטול[נח].

צריך להקדים שבראש העליון שבכתר, רישא דלא ידע ולא אתידע, שהוא האמונה הפשוטה בנפש — גם פגם כל שהוא אין בו ("ומום אין בך"[נט]). יש נקודת אמונה בטבע היהודי שלא נפגעת כלל בשבירה, היא אף פעם לא נפגמה, אבל ככלל היא לא־נודעת — לא לאדם ולא לזולתו ("רישא דלא ידע [לעצמו 'לא ידעתי נפשי'[ס]] ולא אתידע [לאחר]") — והיא מתגלה רק לעתים נדירות, בשעת התעוררות להי' הבאה מהיחידה שבנפש ובשעת מסירות נפש.

נה בחלק נוסף של ההתוועדות, שטרם פורסם.

נו תורת לוי יצחק חידושים וביאורים בש"ס עמ' רסג.

נז זהר ח"ב קעז, א.

נח אוצרות חיים שער הנקודים פ"ח. וראה באריכות גם חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 157 ואילך.

נט שה"ש ד, ז.

ס שם ו, יב (וראה לקו"ת חקת סד, א. ובכ"מ).

הפגם הוא בשני הראשים התחתונים של הכתר, רישא דאין ורישא דאריך, כוחות התענוג והרצון. יש בנפש של היהודי תענוג אלקי, דוגמת ענג שבת — כמו שמרגישים בזמר של רבי אהרן, "י־ה אכסוף נעם שבת" — וכשהוא נפגם מפסיקים להרגיש את הענג הזה. הפגם עוד יותר מורגש ברצון. הרצון העצמי של כל יהודי הוא לקיים את רצון ה', כפי שהרמב"ם מסביר[סא] על "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"[סב], שיהודי באמת רוצה לקיים את רצון ה' ורק יצרו הרע הוא שאנסו, ולכן הכפיה מגלה את הרצון האמתי. אמנם, העובדה שצריכים לכפות את היהודי כדי שהרצון הפנימי שלו יתקיים מגלה שהרצון נפגם.

> העובדה שצריכים לכפות את היהודי כדי שהרצון הפנימי שלו יתקיים מגלה שהרצון נפגם

אחרי הפגם בכתר, יש בטול באחורי החכמה והבינה — השכל היהודי מתבטל. הבטול מתחולל אחרי שבירת שני המלכים הראשונים, בלע ויובב, והוא גורם לטמטום המח. הבטול מתחיל מתופעה של שכחה[סג] — אפילו שאני לומד תורה וחוזר על לימודי כדבעי, אני שוכח את מה שאני לומד, וזו תחלת טמטום המח.

אחורי החכמה והבינה שמתבטלים עדיין לא נופלים לעולמות התחתונים, הם נשארים בתחום האצילות, אבל הם ההקדמה לשבירת המדות — המדות כבר נשברות לרסיסים, נופלות ל"עלמא דפרודא", הבקעה בה מפוזרות העצמות שרואה יחזקאל, שבעצמן מפורדות ובלי קשר ביניהן.

מי שאין אצלו פגם בכתר, בטול בשכל ושבירה במדות לא ימות. הכל כאן תהליך — השבירה גורמת למיתה, ואחרי המיתה באה הקבורה ב'קרקע' של העולמות התחתונים. שוב, מה התהליך? האמונה נשארת בשלמותה, ללא פגם, אבל נפגמים התענוג והרצון — הוא עדיין לומד תורה ומקיים מצוות, אבל בלי תענוג פנימי ובלי כח רצון תקיף שמניע את הכל. הלימוד שלו לא חי, ויש בו בטול ושכחה, והוא מקיים מצוות כ"מצות אנשים מלֻמדה"[סד]. בסוף 'נשבר לו' — הוא עלול לעזוב את הכל, והעזיבה הזו היא מיתה. אם הוא גם לא יכול לצאת מהמקום אליו נפל, "כל באיה לא ישובון"[סה], זו הקבורה.

נפילה, חולי, מאסר

התייחסנו לשבירה בתור שלב אחד בתהליך, אבל בעצם גם את שלב השבירה אפשר לחלק לכמה תתי־שלבים. את תחית המתים אנחנו מזכירים בכל תפלה, בברכה השניה של תפלת עמידה. הברכה הראשונה, ברכת אבות, מכוונת כנגד אברהם אבינו, כפי שהיא חותמת "מגן אברהם", והברכה השניה מכוונת כנגד יצחק אבינו (והברכה השלישית כנגד יעקב אבינו)[סו]. אברהם אבינו הוא סוד ביאת המשיח, כמו שהסברנו הרבה פעמים שהוא הדמות של משיח[סז], אבל **יצחק** אבינו — אותיות **קץ־חי** — שדווקא לו יאמרו לעתיד לבוא "אבינו אתה"[סח], הוא סוד תחית המתים (בעקדה פרחה נשמתו ומת ורק לאחר שלש שנים הוא קם לתחיה[סט]).

הברכה פותחת "אתה גבור לעולם א־דני מחיה מתים אתה רב להושיע" (תחית המתים באה מכח הגבורה של ה', בחינת "פחד יצחק"[ע]) וממשיכה "מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים". ה' "מכלכל חיים" — עושה

סא רמב"ם, הלכות גירושין פ"ב ה"כ.
סב ערכין פ"ה מ"ו.
סג בחלק האחרון של סעודת משיח – שאי"ה יתפרסם בקרוב – דובר גם על זכרון ושכחה.

סד ישעיה כט, יג.
סה משלי ב, יט.
סו פרקי דרבי אליעזר פ"ל ופל"ד; ילקו"ש בראשית רמז קא. וראה גבורות ה' למהר"ל פמ"ד.
סז שיעור כ"ו כסלו תשע"ז. ראה גם שיעור מוצאי ט"ו בשבט ח"ב – נדפס בגליון תרומה – השתא.
סח ע"פ ישעיה סג, טז. שבת פט, ב.
סט פדר"א פל"א. מדרש הגדול בראשית כב, יט.
ע בראשית לא, מב.

ריבוי כלים (מכלכל) לחיים — על ידי החסד, שמקו הימין. הכלים דתיקון באים מכח הבטול בנפש, שבפסח הוא הסוד של המצה (**מצה** עולה ג"פ **מה**). אבל "מחיה מתים", תיקון הכלים שכבר נשברו, הוא "ברחמים רבים" — לא מספיק חסד, אלא צריך את העומק והעצמיות של הרחמים. סתם רחמים שייכים ליעקב אבינו, אבל ה"רחמים רבים" שנדרשים לתחית המתים שייכים דווקא ליצחק אבינו. בקערת הסדר הרחמים הללו שייכים למרור — המרור בא להזכיר את המרירות של השעבוד, הקושי והדין (ששייכים ליצחק), אבל המרירות הזו מעוררת מלמעלה רחמים רבים, לכן שמים את המרור במקום התפארת[עא].

אם האדם נתפס במחשבה הזו, היא ממשיכה להפריע לו והוא שוקע בה, הוא נעשה חולה – המחשבה הזו הופכת לתאוה בלב

אחרי "מחיה מתים ברחמים רבים" מפרטים "סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים" — אלו שלש דרגות של שבירה (כנגד שלשת העולמות התחתונים בריאה־יצירה־עשיה, אליהם נופלים שברי הכלים)[עב]:

הנפילה היא עדיין בתחום המחשבה — אדם עובד את ה' ופתאום נופלת לו מחשבה רעה, הוא 'תופס את עצמו' שיש לו מחשבת זנות ומיד מקיים את מצות "ולא תתורו"[עג]. הוא אכן נשבר מכך שנופלות במחשבתו כאלה מחשבות, אבל זו עדיין לא נפילה בפועל — הוא יכול לקום מיד, כמו שכתוב בתניא[עד] שמיד כאשר האדם תופס שיש לו מחשבה זרה הוא צריך לדחות אותה, להסיח את הדעת. בשביל לקום מיד צריך סיעתא דשמיא, "כי יפֹל לא יוטל כי הוי' סומך ידו"[עה] — "סומך הוי' לכל הנופלים"[עו] — אבל בהחלט ישנה מציאות של "שבע יפול צדיק וקם"[עז], ליפול ומיד לקום, בלי שנשאר רושם, בלי שיגיע האדם לידי חולי של ממש.

אבל אם האדם נתפס במחשבה הזו, היא ממשיכה להפריע לו והוא שוקע בה, הוא נעשה חולה — המחשבה הזו הופכת לתאוה בלב. יכול להיות חולה שאין בו סכנה והחולי יכול להתדרדר גם לחולה שיש בו סכנה. בחסידות מוסבר[עח] שחולה שאין בו סכנה הוא מי שמתאוה תאוות היתר וחולה שיש בו סכנה הוא מי שמתאוה תאוות איסור. אז צריך שה' יהיה "רופא חולים".

אם האדם נופל לגמרי לתחום האיסור, במעשה, מוציא את המחשבה והתאוה הרעה לפועל, ועד כדי כך שהוא נעשה אסור — קשור ומכור לרע — אז הוא זקוק לישועה של "מתיר אסורים".

מהשבירה בכח לשבירה בפועל

לשלשת השלבים הללו יש שרש באצילות, לפני הירידה בפועל לעולמות התחתונים בי"ע (על דרך שרש ארבעת הנהרות של "ומשם יפרד"[עט] באצילות, עולם האחדות, גופא). שלשת השלבים שבאצילות הם תוצאה של השבירה הכללית, שבירה בכח, ורק אחריהם מגיעה השבירה בפועל, זו שמביאה מיתה וקבורה. שבירת הכלים — אחרי הפגם (בכתר) והבטול (בחכמה ובינה) — מתחילה מספירת הדעת, כנ"ל. השבירה בדעת היא עדיין שבירה בכח, הכלל של השבירה, שהולך ומתפרט בשבירת כל המדות (שהרי הדעת היא "מפתחא דכליל שית", כנ"ל). לפי כוונות הרש"ש, שבירת הדעת

עא פע"ח שער חג המצות פ"ו. וראה באורך מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" פ"ג (וש"נ).

עב סידור עם דא"ח ד"ה "מי כמוך" (פח, ג). וראה גם שיעור ח' ניסן תשנ"ז, י' שבט תשס"ח (שם נלמד הניגון על הפסוק "הוי' מתיר אסורים") וי"ג שבט תש"ע.

עג במדבר טו, לט (וראה תניא שבהערה הבאה).

עד תניא פכ"ח.

עה תהלים לז, כד.

עו שם קמה, יד.

עז משלי כד, טז.

עח תורת שמואל תרל"ה ח"ב עמ' תקלה.

עט בראשית ב, י.

שייכת לח"י אלול[פ], יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב וכעבור **מז (בטול)** שנים אדמו"ר הזקן — שני מאורות אלה באים לתקן את הדעת, להחזיר את החיות לכל עבודת ה'[פא].

השלב הראשון אחרי השבירה הכללית בדעת, שרש הנפילה, הוא במדות החסד והגבורה — מחשבה של אהבה נפולה (מצד החסד) או יראה נפולה (מצד הגבורה). השלב השני, שרש החולי, הוא במדת ה**תפארת** — מקום ה**רפואה**[פב] הנדרשת לחולי. השלב השלישי, שרש המאסר־ההתמכרות, הוא במדות נצח והוד, מדות המוטבע, כשהאדם מתמכר להרגלים רעים ורגליו נתונות בסד החטא.

שרש המאסר־ההתמכרות, הוא במדות נצח והוד, מדות המוטבע, כשהאדם מתמכר להרגלים רעים ורגליו נתונות בסד החטא

שלשת השלבים הללו מחברים בין השבירה בכח, בדעת, לשבירה בפועל, ביסוד — פגם הברית, שהוא עיקר השבירה — אז מגיעים למיתה של המלכות, ש"רגליה יֹרדות מות"[פג] ולקבורת הניצוצות שנפלו בעולמות התחתונים בי"ע.

אמונה, שבירה ותחיה

כמה שלבים מנינו עד כה? אמונה, "ומום אין בך" (ברדל"א); פגם הכתר (בפרצופי עתיק ואריך, בעיקר בנה"י שלהם); בטול המוחין (בחו"ב); שבירה כללית, בכח (בדעת); נפילה (בחו"ג); חולי (בתפארת); מאסר (בנו"ה); שבירה בפועל (ביסוד); מיתה (במלכות); קבורה (בעולמות התחתונים בי"ע). מה בא אחרי כל זה? תחית המתים, "וצדיק [שנפל וכו'] באמונתו יחיה"[פד] — תחית המתים מכח האמונה הפשוטה שבנפש, שלא נפגמה מעולם, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"[פה]! יש כאן סך הכל עשרה שלבים (שאותם בעצמם אפשר להקביל לעשר הספירות, וד"ל).

'עוד לא אבדה תקוותנו', גם אחרי כל השבירה, כשעם ישראל הוא מת־מהלך, שבור ומיואש לגמרי — כשכל עבודת ה' נפגמה, התבטלה, נשברה ומתה ואף נקברה בתהום הנשיה — עדיין אפשר לקום לתחיה. צריך לבוא איזה נביא כמו יחזקאל, לבוא המשיח, ולגלות שלא אבדה תקוותנו. התחיה שבסוף נעוצה בנקודת האמונה בהתחלה כנ"ל — היא באה מכח האמונה, שלא נשברה כלל (וכמבואר בדא"ח[פו] שנקודת היחידה שבנפש לא גלתה כלל, עד שאצל צדיקים גדולים כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל), בסוד טל תחיה שהוא "טלא דנטיף מעתיקא קדישא"[פז] — האמונה שאפשר בסוף לקום מכל המשברים ולחזור לחיים. לשם כך צריך את יחזקאל — ה"בן אדם", תוצאת השבירה בפועל (פגם הברית) של אדם הראשון, שהביא מיתה לעולם[פח] — צריך להתחזק מאד באמונה ובטחון וכך לקום לתחיה.

לאמונה הזו זוכים בפסח, בו המצה היא "מיכלא דמהימנותא"[פט]. כמו שלמדנו לאחרונה[צ], שלשת הרגלים הם כנגד בתי־אחת־אמי[צא], יש משהו יותר מפותח ובוגר בשבועות ובסוכות, אבל התחיה היא דווקא מכח האמונה הפשוטה של "בתי", האמונה של חג המצות (עם בטול

פ נהר שלום סדר כוונת ר"ה (עמ' קנד), בשם מהר"ח פינסו. ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 195.
פא סה"ש תש"ה עמ' 122. ועוד.
פב עבודת ישראל תחלת פרשת וירא.
פג משלי ה, ה.
פד חבקוק ב, ד.
פה ספר יצירה פ"א מ"ז.
פו פלח הרמון שמות ז, א בשם אדה"ז.
פז זח"ג קכח, ב. קלה, ב.
פח דברים רבה ט, ח.
פט ראה זהר ח"ב קפג, ב.
צ שיעור ח' ניסן (ח"ג) – נדפס בגליון צו־פסח – השתא.
צא שה"ש רבה ג, כה. ובכ"מ. וראה הנסמן בשיעור שבהערה הקודמת.

הישות — הרגשת "אנא אמלוך" שהיא מקור כל השבירות — מכח המצה).

בכל החגים יש מצוה לשמוח, "מועדים לשמחה", אבל ידוע שבתורה השמחה לא מוזכרת כלל בחג הפסח, היא מוזכרת פעם אחת בחג השבועות[צב] ושלש פעמים בחג הסוכות[צג] (0־1־3 היא תחלת סדרת המשולשים). השמחה של פסח היא שמחה שלא כתובה בתורה, שמחה שהרבי קרא לה "שמחה בטהרתה"[צד] (כלומר שמחה ללא שום סבה, משום מה אני שמח, גם לא שמחה של מצוה) ואמר שבה תלויה הגאולה. השמחה הזו מופיעה כאשר יהודי עושה מעשה טוב באופן ספונטאני, במודעות טבעית, בלי לחשוב שמדובר בקיום מצוה, רק מתוך נקודת האמונה שלו (שבדרך כלל לא מודעת לו) שמעולם לא נפגמה — ובכח גילוי האמונה הזה, גילוי של שמחה בטהרתה, זוכים לתחיה.

ולסיכום התהליך:

אמונה — "ומום אין בך"
תענוג־רצון — פגם
חכמה־בינה — בטול
דעת — שבירה בכח
חסד־גבורה — נפילה
תפארת — חולי
נצח־הוד — מאסר
יסוד — שבירה בפועל
מלכות — מיתה
עולמות בי"ע — קבורה
חזרה לאמונה — תחיה

צב דברים טז, יא.
צג ויקרא כג, מ; דברים טז, יד־טו.
צד ראה גם שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

המשך מעמ' 28 <<<

משה רבינו בגימטריא **תריג** — וראה להלן בסוד "אהיה אשר אהיה").

יש לומר שה"שם" של גרשם (המצטרף ל"גר" שבו) רומז להתגלות ה' הראשונה של ה' למשה רבינו בסנה, שבה נאמר "אֶסְרה נא וגו'" ופירש"י "אסורה מכאן להתקרב שם", היינו למקום שהסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, סוד הקיום הנצחי של עם ישראל (מתוך מסירות נפש של "בוער באש" — מסירות נפש אותה כל כך הוקיר אביכם). על אותו "שם" נאמר "אם אסק שמים שם אתה", היינו ההתקרבות לה' לשם שמים.

ורמז מפורסם: **משה** עולה 345, ובנו בכורו **גרשם** עולה 543, היפוך הספרות, וכן השם שנתגלה למשה בסנה (לפי בקשתו מאת ה'), השם של יציאת מצרים — לידת־גיור העם — "**אהיה אשר אהיה**" עולה גם הוא 543, **גרשם**, ללמד שהגר המתגייר לשם שמים באמת הוא בחי' "אהיה אשר אהיה", "גר שהתגייר כתינוק שנולד דמי" (השם "אהיה אשר אהיה" הוא שם הגאולה ושם הלידה, כנודע).

השם המלא אהיה אשר אהיה (שלדעה אחת הוא הנקרא השם המפורש בכ"מ) נתגלה למשה רבינו דוקא (בעוד לבני ישראל לא נאמר השם המלא, אלא רק "כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם", כדברי רש"י שם) והוא רומז (כמו "'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו", פנית ה' אל משה במראה הסנה) ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" — "אהיה [בדור הזה] אשר אהיה [בדור הבא]". וכן יקוים אצל אביכם.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם כל הימים.

שיעור

שיעור נשים

שבע הנביאות בפסח ובספירה

קיצור מהלך השיעור

בשביעי של פסח זכו הנשים – בהפתעה – לשיעור קצר לפני תחלת סעודת משיח. שיעור מתוק, שמחדד את **הצד הנשי של חדשי הקיץ** – החל מפסח – מתבונן כיצד **שבע הנביאות הן ה'אושפיזות' של פסח**, שההתבוננות בדמותן מלווה אותנו בכל ימי **ספירת העמר**.

חג שמח. שנזכה לאכול סעודת משיח עם משיח!

נתבונן עכשיו בכוונה לפסח ובכלל לספירת העומר ששייכת במיוחד לנשים:

שבעה אושפיזין בסוכות ושבע נשים בפסח

בחג הסוכות מזמינים את האושפיזין, והזהר דורש[א] שעליהם נאמר "בסוכות תשבו שבעת ימים"[ב], ששבעת האושפיזין הם ה"שבעת ימים" שצריך להזמין ולהושיב בסוכה. אנחנו מסבירים[ג] שעם האושפיזין באים גם הנשים שלהם: שרה עם אברהם, רבקה עם יצחק, רחל ולאה (ובלהה וזלפה) עם יעקב, צפרה עם משה, אלישבע עם אהרן, אסנת עם יוסף ונשות דוד המלך – מיכל בת שאול, אביגיל, שעוד נדבר עליה, בת שבע וכו'.

בכתבי האריז"ל כתוב[ד] ששת חדשי החרף הם תיקון הדכורא וששת חדשי הקיץ הם תיקון הנוקבא (כל ששה חדשים הם כנגד שבעת תיקוני גלגלתא – נושא שצריך ללמוד בפירוט). לכן, כמו שבסוכות, בתחלת חדשי החרף, יש את האושפיזין, כך בפסח, בתחלת חדשי הקיץ, מתאים למצוא שבע נשים שהן כנגד שבעת ימי הפסח, וממילא אפשר גם לעשות מהן – בהתכללות שלהן – עוד כוונה לימי ספירת העומר (והן מלוות אותנו בכל חדשי הקיץ, עד לחדש אלול, מזל בתולה, ודוק). לאו דווקא

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שביעי של פסח תשפ"ה – כפ"ח.

א זהר ח"ג קג, ב.

ב ויקרא כג, מב.

ג ראה לדוגמה שיעור 'פרצוף החגים' ג' טבת תשע"ז (וראה גם שיחתן של עבדי אבות – היילפרין – מדור הבעל שם טוב עמ' כב, כפי שמסר בשמו רבי אברהם־שמעון מז'עליחוב).

ד ראה ספר הליקוטים ויצא סימן כט, ובכ"מ.

אחד היעודים של ימות המשיח הוא "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם" – כל מי שכאן, ובכלל כל נשות ישראל – תתחלנה להנבא

שהן הנשים של שבעת האושפיזין של סוכות, אלא שבע נשים שמכוונות גם הן כנגד שבע מדות הלב ושייכות במיוחד לחג הפסח.

שבע הנביאות

אנחנו בזמן של סעודת משיח, ואחד היעודים של ימות המשיח הוא "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם"[ה] – כל מי שכאן, ובכלל כל נשות ישראל – תתחלנה להנבא. חדשי החרף הם חדשים של עבודה מאומצת מלמטה (בחרף, כאשר קר, עלינו לחמם את הבית ואת עצמנו בחום החיים, גם בגשמיות גם ברוחניות) וחדשי הקיץ הם חדשים של השראה אלקית מלמעלה (החום בא מלמעלה, מ"אלהים חיים"). הנבואה שה' ישפוך על כל בשר היא גילוי־מתנה מלמעלה, בסדר של "דודי לי ואני לו"[ו] ששייך לחדש ניסן[ז].

כאשר משתחררים מעבודת הפרך (פה־רך דקליפה) ומתפשטים מבגדי הגלות הפה־סח בדברי נבואה

חז"ל אומרים[ח] שלעם ישראל עמדו **מח** נביאים ו־**ז** נביאות. שבע הנביאות שייכות באופן מיוחד לשבעת ימי חג הפסח, וכמו שאמר האריז"ל שפסח היינו פה־סח[ט] – ביום טוב ראשון בסיפור יציאת מצרים וביום טוב אחרון, שביעי של פסח, בשירה שהיא מעין נבואה – ועד לנבואה לה זכו כל בני ישראל בקריעת ים סוף, "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים"[י] (בדגש על השפחה־האשה דווקא[יא]). כאשר משתחררים מעבודת הפרך (פה־רך דקליפה[יב]) ומתפשטים מבגדי הגלות (כמו הנביאים, שבעת הנבואה התפשטו מלבושיהם[יג], לבושי עלמא דשקרא, הנחות העולם הזה[יד]) הפה־סח בדברי נבואה.

מי הן שבע הנביאות?

הראשונה היא שרה אמנו – כמובן לכל האמהות היתה רוח הקדש, אבל חז"ל לא מונים אותן בתוך הנביאות, אלא רק את שרה. שרה אמרה לאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה גו'"[טו], וה' אמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה"[טז], ופרשו חז"ל בקול רוח הקדש שלה, ללמד ששרה היתה גדולה מאברהם בנביאות[יז].

אחריה באה מרים, שהיום קראנו בתורה על השירה שלה עם נשות ישראל. כתוב[יח] שבמובן מסוים השירה שלה עם הנשים היא אפילו יותר גבוהה מהשירה של משה עם האנשים – אצל

ה יואל ג, א.

ו שה"ש ב, טז.

ז ד"ה "דודי לי ואני לו" תרכ"ד (עפ"י רש"י על הפסוקים), "אני לדודי ודודי לי" תרל"ג (ובריבוי מקומות במאמרי הרבי מהר"ש), "אני לדודי ודודי לי" תרד"ע (המשך בשעה שהקדימו תער"ב ח"א עמ' תרכו) ועוד. ראה גם **מעין גנים** ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" (עמ' קסז), ובכ"ד.

ח מגילה יד, א.

ט דרושי האריז"ל לפסח (בשעה"כ ובפע"ח).

י רש"י שמות טו, ב (מהמכילתא).

יא ורמז נוסף: **סח** (פה־סח) עולה **נביאה**.

יב סוטה יא, ב.

יג ראה שמואל־א יט, כד.

יד ראה ד"ה "באתי לגני" תש"ו.

טו בראשית כא, י. "**גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק**" עולה 3018, ו"פ "**גרש**" (היינו **ו** צירופי "**גרש**", כולל **גשר ורגש**) – הכל בסימן "גרש!", סוד "מינה [אמא, שרה] דינין מתערין" (ראה זהר ח"א קנא, א. ובכ"מ) שאצל שרה אמנו היינו דינים מתוקנים, **דין אמת** בגימטריא **שרה** (וכן ממוצע כל אות בשבע אותיות **שרה אמנו** הוא **אלהים**, מדת הדין)! **גרש** עולה "**אברם הוא אברהם**" (דברי הימים־א א, כז) – ישמעאל נולד בהיותו אברם, אך כעת, לאחר ברית מילה ולידת יצחק הנו אברהם, ומי שמבינה, בבינה יתרה שלה, ברוח הקדש שלה, מהי המשמעות והמהות החדשה של אברהם היא שרה דווקא, וד"ל.

טז שם כא, יב.

יז שמות רבה א, א; תנחומא שמות א. רש"י עה"פ הנ"ל.

יח ראה גם שיעור י"ג שבט תשע"ג.

הנשים יש גם תפים ומחולות[יט]. חז"ל מדגישים[כ] שהנבואה של מרים בהיותה "אחות אהרן"[כא], לפני שמשה רבינו נולד, כשהיא התנבאה שאמה עתידה להוליד בן שיושיע את ישראל.

השלישית היא דבורה, שהשירה שלה היא ההפטרה של שירת הים בפרשת בשלח ואמרנו אותה בעשר השירות שאומרים בתיקון ליל שביעי של פסח.

הרביעית היא חנה, אמא של שמואל הנביא (ששקול כנגד משה ואהרן[כב]), שהתפללה עליו במסירות נפש, "והיא מרת נפש ותתפלל על הוי' ובכה תבכה"[כג].

החמישית היא אביגיל. היא היתה אשתו של נבל הכרמלי והצילה את דוד המלך מלבוא בחטא ולהרוג אותו. היא גם התנבאה שיהיה לו את חטא בת שבע, ואמרה לו ש'מספיק לך חטא אחד...'. את אביגיל מביאים בתור דוגמה לאשה הכי טובה, שמתאימה למלך ישראל. יש כמה דעות[כד] כמה נשים מותר למלך לשאת, ואחת הדעות שאסור לו להרבות מעל 18 נשים מהחשש שיסירו את לבבו, אבל אם מדובר בנשים טובות כמו אביגיל הוא יכול להרבות

> הנשיא־המלך קרוב לחטא, ו"אשרי הדור" שהוא מודה על חטאיו, כמו דוד המלך, ומביא קרבן לכפרה, אך עוד יותר אשרי אותו מלך שזכה לאשה כשרה כאביגיל השומרת עליו לכתחילה מלחטוא

עד אין סוף. זו לא ההלכה[כה], אבל רואים שהיא הדוגמה לאשה הטובה של המלך, ששומרת אותו מחטא (על המלך כתוב "אשר נשיא יחטא"[כו] — הנשיא־המלך קרוב לחטא, ו"אשרי הדור"[כז] שהוא מודה על חטאיו, כמו דוד המלך[כח], ומביא קרבן לכפרה, אך עוד יותר אשרי אותו מלך שזכה לאשה כשרה כאביגיל השומרת עליו לכתחילה מלחטוא).

הששית היא נביאה פחות מפורסמת, שהתנבאה בזמן של ירמיהו — חולדה הנביאה.

השביעית, האחרונה חביבה, היא אסתר המלכה. בשבעת הימים של חג הפסח אנחנו עכשיו ביום של אסתר. יש מצוה "למסמך גאולה לגאולה"[כט] ואסתר מקשרת את פורים לפסח. פורים הוא חג של השגחה פרטית נסתרת ("ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"[ל], המקור של "אסתר מן התורה"[לא]) ופסח הוא חג של נסים גלויים ו"למסמך גאולה לגאולה" היינו לראות בצורה גלויה את נסי ההשגחה הפרטית.

יש לנו רמז ידוע, מהיסודות אצלנו[לב], שהשמות של שבע הנביאות — **שרה מרים דבורה חנה אביגיל חֻלדה אסתר**[לג] — עולה **"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"**[לד] (ג"פ

יט שמות טו, כ. בהקבלת י הלולים של פרק קנ בתהלים לעשר הספירות (פרדס רמונים ש"ב פ"ה) "הללוהו בתף ומחול" הוא כנגד הנצח – סוד "למנצח", "נעמות בימינך נצח" (תהלים טז, יא) – ראשית בנין פרצוף הנוקבא (מח החכמה דנוקבא), והוא עיקר שירת הנצחון. לפי זה יש לומר ששירת משה ובני ישראל היא בעיקר על הנס של "הפך לים ליבשה" (תהלים סו, ו) ו"ויעברו וגו'" (נחמיה ט, יא) אך השירה של הנשים היא בעיקר על הנצחון (כמו שירת הנשים לדוד אחרי נצחונו על גלית), שהוא העיקר, וד"ל.

כ סוטה יג, א.

כא שמות טו, יב.

כב ברכות לא, ב.

כג שמואל־א א, י.

כד סנהדרין כא, א.

כה הלכות מלכים ומלחמות פ"ג ה"ב.

כו ויקרא ד, כב.

כז רש"י שם (עפ"י המדרש).

כח שמואל־ב יב, יג.

כט מגילה ו, ב.

ל דברים לא, יח.

לא חולין קלט, ב.

לב ראה לדוגמה מעין גנים ח"ד עמ' קפא; עמודיה שבעה דברים עמ' ק־קא; שיעור מוצאי פסח שני תשע"ד.

לג הראש־תוך־סוף של כל השמות הם **ש־ה־ר**, אותיות **שרה** – שרה הראשונה כוללת את כל הנביאות (ובפרט "נעוץ סופן בתחלתן", אסתר בשרה, כדרשת רבי עקיבא בבראשית רבה נח, ג שאסתר ראתה למלוך על 127 מדינה כנגד 127 השנים של שרה).

לד תהלים קיט, יח.

שבע הנשים מקבילות גם לימי הפסח ואחר כך גם לכל התכללות שבע הספירות ב־**מט** ימי הספירה

תריג העולה **תשובה**־תורה־**תפלה** וגם **השראת השכינה בישראל** וכו').

הקבלות הנביאות לשבע המדות

שבע הנביאות מקבילות, כסדרן לפי הדורות, לשבע מדות הלב[לה]:

שרה, אשתו של אברהם, היא החסד.

מרים, על שם המרירות[לו], היא הגבורה.

דבורה היא התפארת, וברגישותה לתפארת היא אומרת לברק "הָלוֹךְ אֵלֵךְ עִמָּךְ אֶפֶס כִּי לֹא תִהְיֶה תִּפְאַרְתְּךָ עַל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי בְיַד אִשָּׁה יִמְכֹּר הוי' אֶת סִיסְרָא"[לז] (וכך בסוף היא הראשונה־העיקרית בשירת השירה המפוארת[לח]).

חנה, שיולדת את שמואל שאומר "וגם נצח ישראל לא ישקר"[לט], מתקן את מדת הנצח[מ], היא כנגד הנצח.

אביגיל היא כנגד ההוד[מא] (חז"ל אומרים[מב] שהיא גלתה את שוקה ודוד הלך לאורה כמה פרסאות — השוק הוא ההוד[מג]).

חולדה היא כנגד היסוד, סוד "עקרת הבית" (כדלקמן), והיא אשת שלֵם שומר הבגדים[מד],

לשון שלום השייך ליסוד[מה] (**שלום** עולה ח"פ **חֲלדה**).

אסתר המלכה — שעל הנבואה שלה כתוב "ותלבש אסתר מלכות"[מו] — היא, כמובן, כנגד המלכות.

ממילא, שוב, שבע הנשים מקבילות גם לימי הפסח (כאשר עמן מגיעים בעליהן — אברהם עם שרה, כלב עם מרים, לפידות עם דבורה, אלקנה עם חנה, דוד עם אביגיל, שלֵם עם חֲלדה, ומרדכי עם אסתר — כמו הנשים עם האושפיזין בסוכות) ואחר כך גם לכל התכללות שבע הספירות ב־**מט** ימי הספירה. לפי ההקבלה לימות הספירה, כל השבוע של פסח — החג עליו נאמר "זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה"[מז] — הוא שבוע של התכללות הנביאות בתוך שרה, אשת "אברהם אוהבי"[מח], איש החסד ("חסד לאברהם"[מט]). סעודת משיח נתקנה בחו"ל באחרון של פסח, יום המלכות שבחסד, אסתר שבשרה[נ].

שבע הנביאות בפסח

איך יודעים שבאמת יש קשר מיוחד של שבע הנביאות לפסח (מעבר לקשר הכללי של הנבואה לפה־סח של פסח, כנ"ל)?

שרה אמנו היא הראשונה שאופה בתורה מצות. כאשר באים שלשת המלאכים אברהם אומר לשרה "לושי ועשי עֻגות"[נא] וכתוב שזה היה בפסח[נב] והעגות שהיא אפתה היו "עֻגות מצות"[נג] (המלה "מצות" מפורשת לראשונה

לה אם כל חי (לרמ"ע מפאנו) ח"ב סימן א; ביאורי אגדות (הגר"א) על מגילה יד, א. ראה גם שיעור ח' תמוז תשע"ה ובכ"ד.

לו ברייתא דסדר עולם רבה פ"ג.

לז שופטים ד, ט.

לח החותמת גם בהתפארות דקליפה של אם סיסרא ב"שֶׁלַּל צְבָעִים לְסִיסְרָא שֶׁלַּל צְבָעִים רִקְמָה צֶבַע רִקְמָתַיִם לְצַוָּארֵי שָׁלָל" (שם ה, ל).

לט שמואל־א טו, כט.

מ שער הפסוקים ריש שמואל.

מא וראה גם לקמן הערה עב.

מב מגילה יד, ב.

מג ובהמשך, כאשר דוד שולח לקחתה לו לאשה, היא אומרת "הנה אמתך לשפחה לרחץ רגלי עבדי אדני" (שמואל־א כה, מב), רגל שהיא בבחינת הוד.

מד מלכים־ב כב, יד; דהי"ב לד, כב. "שומר ה**בגדים**" הוא שומר הברית מכל **בגידה** (וראה לקו"מ כט ששמירת הברית היא בסוד "בכל עת יהיו בגדיך לבנים").

מה זהר ח"ג קטו, א; רעג, ב; זהר חדש (מרגליות) לב, ב.

מו אסתר ה, א.

מז ירמיה ב, ב.

מח ישעיה מא, ח.

מט מיכה ז, כ.

נ וראה הערה לג – והנסמן שם – על הקשר המיוחד של שרה ואסתר (ובכלל על התכללות כל הנביאות בשרה).

נא בראשית יח, ו.

נב בראשית רבה מח, יב.

נג שמות יב, לט.

מיד בהמשך[נד], כאשר המלאכים ממשיכים לסדום ולוט אופה להם מצות — לוט הוא אחיה של שרה[נה] וממנה הוא למד לאפות מצות...).

כמו שהזכרנו, על מרים כתוב בפירוש שהיא נקראת כך על שם מרירות השעבוד, וממילא היא שייכת למרור בליל הסדר.

אם שרה היא המצות ומרים היא המרור, מתבקש להמשיך את ההתבוננות:

דבורה, על שם הדיבור, שייכת לעוד מצוה העיקרית של הפסח — "והגדת לבנך"[נו], המצוה לספר ביציאת מצרים בדיבור בליל הסדר.

חנה התפללה על בנים. על תפלת חנה כתוב "ותתפלל על הוי' ובכה תבכה"[נז] — התפלה שלה על בנים מגיעה למעלה משם הוי'. יש שני פסוקים של "על הוי'" — "ותתפלל חנה על הוי'" ו"אז תתענג על הוי'"[נח] (לגבי ענג שבת, שאנחנו נמצאים בתוכה). כתוב[נט] שה"על הוי'" של חנה מגיע אפילו יותר גבוה מה"על הוי'" של ענג שבת — "על הוי'" של שבת מגיע לתענוג שבפנימיות הכתה, אבל "ותתפלל על הוי'" של חנה מגיע לאמונה שלמעלה מהתענוג. **אמונה** בגימטריא **בנים**. בכח התפלה שלה חנה ילדה את שמואל, ששקול כנגד משה ואהרן, וזכתה גם לעוד בנים. איך קשורים הבנים לליל הסדר? "כנגד ארבעה בנים דברה תורה"[ס]. חנה מולידה את כל הבנים, ואוהבת אותם בשוה בלי להתחשב אם הבן הוא חכם, רשע, תם או שאינו יודע לשאול (ובעצם היא רואה שכל אחד חכם וצדיק — וזו האמת!).

> חנה מולידה את כל הבנים, ואוהבת אותם בשוה בלי להתחשב אם הבן הוא חכם, רשע, תם או שאינו יודע לשאול (ובעצם היא רואה שכל אחד חכם וצדיק – וזו האמת!)

> מלך המשיח צריך אשה טובה שתשמור אותו מלחטוא – לא פשוט להיות משיח....

אביגיל שומרת את דוד מלחטוא וגם מלך המשיח צריך אשה טובה שתשמור אותו מלחטוא — לא פשוט להיות משיח.... כתוב "'שמור' לנוקבא"[סא]. האשה הטובה יודעת לשמור את האיש[סב] — מה שהוא לא יודע לעשות בעצמו. בפסח יש מצות "ושמרתם את המצות"[סג], שלא להחמיץ (ומכאן לומדים לשמור לא להחמיץ את כל המצוות[סד]), וכל השמירות וההידורים בפסח הם שמירות שמסורות בידיה של האשה הכשרה כאביגיל. עיקר השמירה של האשה על האיש היא מישות־חמץ, כללות ענין "עזר כנגדו"[סה], "זכה [בהזדככות מן הישות על ידי בטול ושפלות, מדת המצה] 'עזר', לא זכה [והוא נגוע בישות, חמץ] 'כנגדו' להלחם בו [לבטשו ולבטל את

נד בראשית יט, ג.
נה שם יא כד־כט. וראה סנהדרין סט, ב.
נו שמות יג, ח.
נז שמואל־א א, י.
נח ישעיה נח, יד.
נט לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. וראה שיעור ליל שבת שובה ע"ט ובכ"ד.

ס נוסח הגדה של פסח, מגיד.
סא זהר ח"א מח, ב.
סב יש גם שמירה של האיש על האשה, כדרשת "'וכבשָׁה' חסר וי"ו ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית" (בראשית א, כח וברש"י), אך המדובר הוא באשה בקטנות, בבחינת בת (כדוגמת דינה שהיתה יצאנית טרם שנשאה, ובחטא יעקב שמנע אותה מלהחזיר בתשובה את אחיו ארע לה מה שארע), אך כאן מדובר באשה בגדלות, בבחינת אם, כאשר עיקר השמירה הוא ממקיפין דאמא (ע"ח שמ"ב פי"ג), ו"בינה [אמא] עד הוד [אביגיל] אתפשטת" (ע"ח שער הכללים פ"ד ובכ"ד עפ"י הקדמת תקו"ז), וד"ל.
סג שמות יב, יז.
סד ע"פ מכילתא על אתר (וראה רש"י יומא לג, א בד"ה "אין מעבירין").
סה בראשית ב, יח.

שמחת האשה שומרת על שפלות האיש, בסוד יחוד השפלות והשמחה

ישותו]"[סו]. בזכות השמירה של אביגיל זוכים ל"ליל שִׁמֻרים... שָׁמֻרים לכל בני ישראל לדורֹתם"[סז], לילה "משומר ובא מן המזיקים"[סח] (מקליפת הישות־החמץ, מקור כל המזיקים) ושמור לגאולה לעתיד לבוא (גאולת המשיח, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[סט], שלכן "זמן חרותנו" בכלל הוא חג של משיח, ובפרט סעודת משיח בסיום החג). אביגיל מגלה בשמה גם את כח השמירה שלה — הגיל־השמחה[ע] (אבי־גיל, אבי לשון רצון[עא] וגיל במובן של שמחה, 'אני רוצה להיות בשמחה תמיד, בכל מצב') — כאשר שמחת האשה שומרת על שפלות האיש, בסוד יחוד השפלות והשמחה (גם את קשיי נישואיה לנבל הכרמלי שרדה אביגיל רק בזכות שמחתה, מתוך בטחון בה' שירחם עליה ויושיע אותה[עב]. שמחת אביגיל היא שמחה משיחית, בסוד "גילי מאד בת ציון... הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכֹב על חמור [כאביגיל הרוכבת על חמור לקראת מלכה דוד[עג], וד"ל] וגו'"[עד].

על האיש להעריך את אשתו ולהכיר לה טובה על מסירות נפשה לנקות את הבית לפסח, עד שלא יראה ולא ימצא משהו חמץ

מהי החולדה? במסכת פסחים יש דין של "גררה חולדה" — החולדה יודעת לחטט בחורים ובסדקים ולבער משם את כל החמץ (אנחנו שורפים חמץ, כדעת רבי יהודה[עה], אבל יש דין של ביעור שהוא פשוט לאכול את החמץ[עו], שלא ישאר חמץ — והיינו עיקר הביעור שהיה לנו השנה, בה ערב פסח חל להיות בשבת, שצריכים לבער, לאכול עד גמירא, את כל הפיתות שהותירו לסעודות שבת — וכך החולדה מבערת[עז]). האשה היא "עקרת הבית"[עח] (שנדרש בחז"ל "כחולדה הגרה בעיקרי בתים"[עט]), וכל הנקיונות לפסח בחורים ובסדקים שייכים לנבואה חולדה, וממילא גם מצות בדיקה וביעור חמץ, "תשביתו שאר מבתיכם", מצות עשה דאורייתא, שייכת לחולדה הנביאה (כאשר על האיש להעריך את אשתו ולהכיר לה טובה על מסירות נפשה לנקות את הבית לפסח, עד שלא יראה ולא ימצא משהו חמץ, ובשכר זאת לשלם את שכרה — בסוד שלֵם, בעלה של חולדה, "שֹמר הבגדים", המשלם שכר — בבגד יפה[פ] ונעלים חדשות[פא] לחג, שיתקיים בה "מה יפו פעמיך [פעמי שלשת הרגלים] בנעלים בת נדיב [בתו

סו רש"י שם. וראה באורך הקדמת שכינה ביניהם הערה א.

סז שמות יב, מב.

סח רש"י עה"פ (עפ"י ר"ה יא, ב).

סט מיכה ז, טו.

ע השמחה היא פנימיות הבינה, מקור מקיפי השמירה, כנ"ל הערה סב.

עא ראה ישעיה א, יט ובמצודות שם (ובכ"ד בחסידות).

עב דבורה מספרת את נס יציאת מצרים ("והגדת") וחנה מתמקדת בארבעת הבנים ("לבנך") אבל אביגיל מקיימת־חווה בעצמה את יציאת מצרים בכל דור ודור (לשון דירה, דירת אשה אצל בעלה), יציאה מעבדות לחרות, ביציאתה מנבל לדוד - העלאת הרעיה (שבתחלה היה לה רע מאד, אך עדיין שמרה על השמחה־הגיל שלה, כמבואר בפנים) לדוד, דוד המלך. זו עליה מ"הודי נהפך עלי" (דניאל י, ח), "כל היום דוה" (איכה א, יג) של האשה, ל"הוד והדר" (תהלים כא, ו. ובכ"מ), "הוד מלכות" (דניאל יא, כא; דברי הימים־א כט, כה) בהיותה אשת מלך - עליה עליה יש להודות ולהלל, עיקר כח ההוד להודות על היציאה ממצרים, ודוק.

עג שמואל־א כה, כ.

עד זכריה ט, ט.

עה פסחים כז, ע"ב.

עו רמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"א ה"א.

עז ורמז: **חלדה** עולה **בטול** ("מבטלו בלבו ודיו"), פנימיות החכמה (בגימטריא **הנביאה**), כאשר "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א" (ע"ח של"א פ"ג. ובכ"מ), מקום חולדה בשבע הנביאות, כנ"ל.

עח תהלים קיג, ט.

עט חולין כ, ע"ב; פסחים קיח, ב.

פ פסחים קט, א; רמב"ם הלכות שביתת יו"ט פ"ו הי"ח; שו"ע או"ח סי' תקכט ס"ב.

פא ע"פ כתובות פ"ה מ"ח (וראה שם בגמרא סה, ב).

של אברהם אבינו[פב] שנקרא 'נדיב'[פג], ולו שייך חג הפסח]"[פד], וד"ל).

מה עוד לא אמרנו? משתה היין של פסח — מצות ארבע כוסות של ליל הסדר (וגם בימי החג צריך לשתות מדין שמחה[פה]) וארבע הכוסות של סעודת משיח. היין שייך כמובן לאסתר המלכה, שעשתה משתה יין. המשתה הראשון שלה היה ביום טוב הראשון[פו] וכעת אמרנו שהיום של אסתר הוא היום האחרון, "נעוץ תחלתן בסופן"[פז].

שוב, כל זה הכנה ליעוד המשיחי של "ונבאו בניכם ובנותיכם", ששייך במיוחד לנשים.

ולסיכום:

חסד	**גבורה**
שרה	מרים
מצות	מרור

תפארת
דבורה
"והגדת לבנך"

נצח	**הוד**
חנה	אביגיל
ארבעה בנים	"ושמרתם את המצות", "ליל שמרים"

יסוד
חלדה
"תשביתו שאר"

מלכות
אסתר
ארבע כוסות

פב "בת היתה לו לאברהם אבינו ו'בכל' שמה" (בבא בתרא קמא, א. וראה שהש"ר ז, ה), שנאמר אחרי הסתלקות שרה אמנו – מיד כאשר מסתלקת שרה, שבבחינת "אמי" ביחס לאברהם (שעל כן נאמר לו "שמע בקלה", כנ"ל), היא חוזרת (ומתגלגלת ברבקה בת השלש, "ויבאה יצחק האהלה [והנה היא] שרה אמו") בבחינת "בת ציון" שלמעלה מ"אמי", הבת שמתגלה בימות המשיח (ראה תו"א חנוכה ד"ה "רני ושמחי בת ציון"). והוא סוד דעת רבי יהושע ש"בניסן עתידין להגאל" (ראש השנה יא, ב), "חנם נמכרתם ולא בכסף [דאברהם] תגאלו" (ישעיה נב, ג), אלא רק ב"מה יפו פעמים בנעלים בת נדיב", וד"ל.

פג סוכה מט, ב.

פד שה"ש ז, ב.

פה שו"ע אדה"ז או"ח תקכט, ו'ז.

פו מג"א או"ח תצ ה"א, בשם השל"ה.

פז ספר יצירה פ"א מ"ז.

לקבלת התבוננות יומית נשית לספירת העומר, בעקבות הכוונה החדשה של השיעור, מאת אורה רבקה וינגורט, מנהלת ביה"ס "יעלת חן": שלחו בקשה ל-055-5565934 או בדוא"ל sachnashim@gmail.com.

מתונים בדין

משֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ,
וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, וּנְבִיאִים
מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ
שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהַעֲמִידוּ
תַלְמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה.

לאחר שפסקה הנבואה, בתחילת ימי הבית השני, התגלתה התורה שבעל פה במלוא תפארתה על ידי אנשי כנסת הגדולה, אך הכל גנוז בתורה שקיבל משה בסיני. ההוראה הראשונה של התורה שבעל פה היא "הוו מתונים בדין", והנה **"משה קבל תורה מסיני" = הוו מתונים בדין הוו מתונים בדין** (סוד "שלם וחצי", תורה מסיני היא השלמות האלקית ותורה שבעל פה היא ה'חצי' האנושי), זו עניינה של המתינות לחזור פעם נוספת, "מתון מתון"[א].

משה קבל תורה מסיני = טוב פעמים **עד**, משה נקרא טוב ו"אין טוב אלא תורה"[ב] (ועל קבלת התורה נאמר "יבוא טוב [משה] ויקבל טוב [תורה]"[ג]). **הוו מתונים בדין = טוב** פעמים **לז**, והמלה הראשונה **הוו = טוב**.

הציווי לשופטים

מקור אחד להוראה "הוו מתונים בדין" הוא בתחילת ספר דברים, בהוראה הראשונה של משה רבינו בענין המשפט: "וָאֲצַוֶּה אֶת שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ"[ד], ומפורש בספרי "ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק, אמרתי להם היו מתונים בדין שאם בא דין לפניך פעם שתים ושלש אל תאמר כבר בא דין זה לפני ושניתיו ושלשתיו אלא היו מתונים בדין וכך היו אנשי כנסת הגדולה אומרים היו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה".

זהו ענינו של ספר דברים, "משנה תורה", לשנות־לחזור על הדברים פעם נוספת, כאשר ספר דברים עצמו הוא 'ממוצע' בין תורה שבכתב ("משה קבל תורה מסיני") לתורה שבעל פה (שהרי את ספר דברים אומר "משה מפי עצמו"[ה]).

מתינות ואמונה

מתינות היא מלשון אמונה, "חדשים לבקרים רבה אמונתך"[ו] — אמונה חדשה ומחודשת בהתחדשות דברי התורה עצמם בכל יום ורגע, "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"[ז], אין תורת היום כתורת אתמול. לכן בכל פעם שאותו הדין חוזר (לכאורה) על עצמו, צריך להתייחס אליו בחיות

נערך ע"י יוסף פלאי, מתוך 'שעשועים יום יום' פרשת דברים.

א ברכות כ, א.
ב אבות ו, ג.
ג מנחות נג, ב.
ד דברים א, טז.
ה מגילה לא, ב.
ו איכה ג, כג.
ז רש"י דברים כו, טז.

חדשה (מתוך הכרה בהשגחה הפרטית שזימנה לשופט את הדין הזה פעם נוספת), באמונה ובמתינות. זהו הסוד של הלוחות השניים, תורת בעלי תשובה היא תורת משיח, "תורה חדשה מאתי תצא"[ח].

מורנו הבעל שם טוב לימד יסוד גדול בעבודת ה' ובתיקון הנפש, והוא "זריזות במתינות"[ט]. מדת הדין נוטה להיות זריזה, 'לחתוך' את הדין, וכן צריך השופט להיות זריז ונמרץ, "דינו לבקר משפט"[י], אך הדין עצמו צריך להתנהל במתינות, "זריזות במתינות"!

הזריזות היא האור (כמו 'מהירות האור') והמתינות היא הכלי הנכון. הזריזות היא מצד החכמה־אבא ("יורה כחץ", כמו הכהנים הזריזים העובדים בחשאי[יא]) והמתינות מצד הבינה־אמא (כמו המתנת־שהיית העובר תשעה חדשים ברחם האם, במתינות וסבלנות אמהית), כאשר צריך להיות יחוד תמידי בין חכמה ובינה, אבא ואמא ("תרין ריעין דלא מתפרשין"[יב]), סוד זריזות במתינות. הוסבר שמתינות שייכת לאמונה — האמונה נמצאת בכתר אך היא משתקפת דוקא במתינות של האמא האומנת את בנה.

מכאן נגיע לעיקר — המתקת הדינים! ההוראה "הוו מתונים בדין" פירושה להמתיק את הדינים, מתוך ישוב הדעת ועיון חוזר, ומתוך אמונה בה' המביא לפני הדיין שוב ושוב את הדין הזה כהוראה מן השמים (בהשגחה פרטית) שעדיין לא הצליח להמתיקו. במושגי הקבלה, שרש הדינים הוא בגבורות אמא ("מינה דינין מתערין"[יג]) ואילו "המתקת הדינים בשרשם" היא בפנימיות אמא (ששם דווקא גילוי אור הכתר, האמונה), והיינו על ידי המתינות, תכונת האמא כנ"ל.

מכל זה ברור מדוע "הוו מתונים בדין" היא ההוראה הראשונה והיסודית ביותר של התורה שבעל פה, לא רק לשופטים־הדיינים אלא לכל אחד ואחד, כיון שעיקר תפקיד היהודי בעולם הוא להמתיק את הדינים של העולם הזה (ש"כל מעשה עולם הזה, קשים ורעים והרשעים גוברים בו"[יד]), ובכך לגרום שה' יעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים, ככוונת השופר להמתיק את הדין ביום הדין, "עלה אלהים בתרועה [על ידי התרועה נמתקת מדת הדין של שם אלהים] הוי' בקול שופר"[טו], והרמז: **קול שופר** = **הוו מתונים בדין**! בתיקון המשפט והמתקת הדינים יבוא משיח, "**כי מרחמם** [= **משיח**] ינהגם"[טז], הנהגה בחסד וברחמים כתכלית כוונת הבריאה.

מדת הדין שייכת לתורה, דין אמת של "תורת אמת" (בפרט פרשת משפטים הנקראת 'פרשת דינין'), כמו משה רבינו נותן התורה האומר "יקוב הדין את ההר"[יז], אך "מחשבם של ישראל קדמה לכל דבר"[יח], גם לתורה הקדומה, והיא הממתיקה את הדינים של התורה (ויש לדרוש "מחשבתן של ישראל" היינו מה שישראל חושבים איך להמתיק את דיני התורה)[יט].

פרפראות

מתונים בדין = **ברית** = **לו** פעמים **טוב**, ל"ו צדיקים שבדור ("צדיק כי טוב") = **ו** פעמים **אמונה**, אמונה פנים ואחור (**א אמ אמו אמונ אמונה אמונה מונה ונה נה ה**), כמו שהוסבר הקשר בין מתינות לאמונה.

מתבקש לצייר את עשר אותיות **מתונים בדין** כמשולש כזה:

המשך בעמ' 25 <<<

ח ויקרא רבה יג, ג.
ט – הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רה.
י ירמיה כא, יב.
יא זהר ח"ג טל, א־ב.
יב ראה זהר ח"ג רצ, ב.
יג זהר ח"א קנא, א. ע"ח שי"ג פ"ח.
יד תניא פ"ו.
טו תהלים מז, ו.
טז ישעיה מט, י.
יז סנהדרין ו, ב.
יח בראשית רבה א, ד.
יט כמובן, גם בנשמות ישראל יש דינים קדושים: "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל", ולשבט דן שייך חוש הרוגז, היינו רוגז על עוברי עבירה, אך גם את הרוגז הזה יש להמתיק, המתקת הדינים בשרשם באמא עילאה.

פרט וכלל בספירת העומר

בספירת העומר סופרים ימים ושבועות, "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי"[א]. ספירת הימים כתובה בפרשת אמור "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת... עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם"[ב]. וספירת השבועות בפרשת ראה "שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת"[ג]. אכן, ספירת הימים והשבועות היא מצוה אחת בתרי"ג מצוות[ד].

שלש שיטות בהלכה

למעשה, יש שלש שיטות עיקריות[ה] כיצד לספור בימים שאינם משלימים לשבועות שלמים, כמו למשל ביום השמיני: יש אומרים למנות ימים בלא שבועות ("היום שמונה ימים לעומר" בלבד); יש אומרים למנות שבועות בלא מנין הימים הכולל ("היום שבוע אחד ויום אחד לעומר"); ויש מונים ימים ושבועות ("היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעומר") וכן נפסקה ההלכה[ו].

הימים הם הפרטים והשבועות הם הכללים. המצוה לממני יומי היינו לספור כל פרט בפני עצמו, ואילו המצוה לממני שבועי היינו להדגיש את הספירה של הכללים, "שבע שבתות תמימות תהיינה".

לפי זה, שלש השיטות הנ"ל בהלכה הן שלש שיטות במהות הספירה: האם העיקר הוא הפרט ("היום שמונה ימים"); העיקר הוא הכלל ("היום שבוע אחד ויום אחד"); או שיש לכלול את שניהם, בהקדם הפרט לכלל ("היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד"). "אלו ואלו דברי אלקים חיים", ולשלש השיטות יש שרש בפנימיות, ורמז מובהק: **ספירת העמר** = **ספירה ספירה** — שלש ספירות כאחת.

שלשה קוים

בפנימיות, עולם התיקון הוא 'שלשה קוים', קו ימין, קו שמאל וקו אמצעי. וכן בעיקרי המדות, חסד (ימין), גבורה (שמאל) ותפארת (אמצע). קו ימין, החסד, הוא סוד הכלל; קו שמאל, הגבורה, הוא סוד הפרט (הגבורה מחלקת ומפרטת); והקו האמצעי, התפארת, הוא פרט וכלל כאחד (תפארת של שילוב גוונים כאחד).

נערך ע"י יוסף פלאי, מרשימת הרב ניסן תשפ"ה.

א חגיגה יז, ב. מנחות סו, א.
ב ויקרא כג, טו־טז.
ג דברים טז, ט.
ד ספר המצוות לרמב"ם מ"ע קסא, עיי"ש.
ה ראה טור או"ח תפט בשם אבי העזרי. שו"ע אדה"ז שם ס"ו.
ו "וכן נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל ואין לשנות", שו"ע אדה"ז שם. אלא שבסידור האר"י הנוסח הוא "היום שמונה ימים לעומר שהם שבוע אחד ויום אחד" (וכן מנהג נוסחי הספרדים היום), נמצא שהעיקר הוא המצוה לממני יומי, אך בנוסח האר"י של אדה"ז אומרים "היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעומר" (וכן מנהג קהילות אשכנז), ודוק.

ספירה משמע חשיבות, "דבר שבמנין אינו בטל"[ז] (וכן השרש **ספר** מתחלף בשרש **ספן**, בחילוף אותיות למנ"ר, "דבר ספון" היינו דבר חשוב). מתחילים מההכרה בחשיבות הפרט, הנשמה הפרטית של כל יהודי (יש נשמה משרש חסד שבחסד, ויש משרש גבורה שבחסד עד למלכות שבמלכות, הכל בסוד שבעת קני המנורה הטהורה שרשי נשמות ישראל כמבואר בדא"ח[ח]) שהיא "חלק אלוה ממעל ממש"[ט] — ו"כאשר אתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכולו"[י] (כדברי מורנו הבעש"ט, והוא עיקר חידושו, איך שבשביל כל יהודי בפרט נברא העולם כולו). זהו התיקון משרש יצחק אבינו (גבורה, הכח המפרט), שדווקא עליו נאמר לעתיד לבוא "כי אתה אבינו"[יא] (המלמד זכות על כל יהודי פרטי באשר הוא).

לאחר ההכרה בחשיבות של כל פרט ופרט מישראל, מגיעים לספירת הכלל, מצוה למימני שבועי מצד מדת ה"חסד לאברהם"[יב] (אברהם אבינו הכולל כל ישראל כאחד). מניין הפרטים נאמר בפרשת אמור בספר ויקרא ומניין הכלל בפרשת ראה בספר דברים — ספר ויקרא הוא 'תורת הצדיקים' יחסית לספר דברים (משנה תורה) שהוא 'תורת בעלי תשובה', לדור הנכנס לארץ הצריך להתעצם עם השייכות לכלל ישראל.

אך העיקר הוא הספירה השלישית הכוללת את שניהם, פרט וכלל, יומי ושבועי כאחד — בהקדמת יומי לשבועי, הקדמת הפרט לכלל — מצד "תפארת ישראל", לראות בכל אחד ואחת מישראל "עולם מלא" המשקף את הכלל ולראות את הכלל כולו כקומה שלמה, איחוד הפרט והכלל (שעל כן ספירת הימים והשבועות היא מצוה אחת).

בסגנון נוסף: יום הוא אור ("ויקרא אלהים לאור יום"[יג]), וכן ספירת 'יומי' היינו האור הפנימי המתגלה לכל אחד ואחד בפרט. שבועי היינו אור מקיף ("כל השביעין חביבין"[יד], וסוד השבע הוא 'סוד ההיקף' כלשון הרשב"א[טו]). אם כן, מנין הימים והשבועות, שתי המצות יחד (שבמנין המצות הן מצוה אחת בלבד כנ"ל), הן "יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה" — קוב"ה היינו אור מקיף, כלל (סובב כל עלמין) ושכינתיה היינו אור פנימי (ממלא כל עלמין), וד"ל.

ז ביצה ג, ב.
ח לקו"ת פרשת בהעלותך כט, ג.
ט תניא פ"ב.
י הוספות לכתר שם טוב (קה"ת הוצאה שלישית) אות רכז.
יא שבת פט, ב.
יב מיכה ז, כ.
יג בראשית א, ה.
יד ויקרא רבה כט, יא.
טו שו"ת הרשב"א סי' ט.

המשך מעמ' 23 <<<

מ
ת ו
נ י ם
ב ד י **ן**

פינות המשולש עם הנקודה האמצעית אותיות **בנים** = **אמונה**. ושאר האותיות = **ה** פעמים **אמונה**, אמונה ברצוא ושוב (**א אמ אמו אמונ אמונה מונה ונה נה ה**), על ידי תנועת "רצוא ושוב" של אמונה מגיעים לעצם האמונה וכריתת ברית.

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מויטבסק | אתה הראת

רבי מנחם מענדל מויטבסק נולד בשנת ת"צ בערך, לאביו רבי משה שהיה מתלמידי הבעש"ט. בגיל צעיר ביותר כבר היה לתלמידו של המגיד ממעזריטש, שטיפחו לתורה ולעבודת ה' ואף נסע עמו אל הבעל שם טוב הקדוש. לאחר פטירתו של המגיד חזר לויטבסק והשתקע בהורודוק הסמוכה, וריכז סביבו אלפי חסידים שבתוכם מן הגדולים שבתלמידי המגיד. בחודש אדר תקל"ז עלה רמ"מ לארץ ישראל בראש קבוצת חסידים בת שלוש מאות איש. הם הגיעו לארץ בה' אלול תקל"ז, התיישבו בתחילה בפקיעין ולאחר מכן עברו לצפת. בשל רדיפות ערבים ותורכים בעיר, וכן מאחר שנדחו מהקהילה הקיימת, עברו לעיר טבריה. ביום שני, ר"ח אייר תקמ"ח צווה לאלו שעמדו לידו לצאת מהחדר "כי הנה ה' נצב עלי", וכעבור שעה נפטר בהשאירו את בנו יחידו ר' משה. נקבר בבית העלמין הישן בטבריה בחלקת תלמידי הבעש"ט.

רבי מנחם מענדל מויטבסק, מגדולי תלמידי המגיד, שימש כרב בעיירה הורודוק. כאשר הגיע חג שמחת תורה, והמתפללים המתינו שהרב יבוא לומר את פסוקי "אתה הראת", בושש הרב לבוא.. נגשו המתפללים לאדמו"ר הזקן שנכח בבית הכנסת (למרות שעדיין לא היה רבי, הכירו בגדלותו וצדקותו), והתלוננו בפניו כי רבם לא ממלא את חובותיו לקהילה ואינו בא לבית הכנסת לומר את פסוקי "אתה הראת". ענה להם אדמו"ר הזקן כי מאחר שיש להם טענה כלפיו, עליהם לתבוע אותו לדין תורה — והוא אף הסכים לשמש כדיין בתביעתם.

נכנסו אנשי העיר לרבי מנחם מענדל, ואמרו לו שאם הוא עומד בסירובו למלא את מחויבותו לקהילה. הם תובעים אותו לדין תורה. שאל אותם ר' מענדל "ומי יהיה הדיין ?" אמרו לו: "זלמניו ליטוואק" (כך כונה אדמו"ר הזקן בפי חבריו, משום שהגיע מאיזור ליטא). הסכים ר' מענדל להתדיין בפני אדמו"ר הזקן. הצדדים נעמדו לדין תורה. הדיין, אדמו"ר הזקן, הזמין את התובעים להרצות את טענותיהם. פתחו הגבאים וטענו שעל פי החוזה המוסכם עם הרב, יש לחייב אותו להגיע לבית הכנסת ולומר את פסוקי "אתה הראת". פונה אדמו"ר הזקן לנתבע, ר' מענדל, ושואל אותו, "ומה תשובתכם על התביעה?". ענה ר' מענדל: למדתי את הפסוק "אתה הראת" ומצאתי עליו מאה פירושים, מאה דרגות ב"אתה הראת"... ולא הגעתי בנפשי לכל מאה הפירושים, ואני מרגיש כי אם אומר את הפסוק "אתה הראת" סתם כך, זה לא יהיה אמיתי".

פסק אדמו"ר הזקן לר' מענדל: "הפסדתם בדין. אם תמצי לומר מצד סברא שכלית הגיונית, ואם תמצי לומר מצד מעשה שהיה".

והמשיך אדמו"ר הזקן בסיפור: מעשה בזוג יהודים זקנים שגרו בתחתית ההר וכל אימת שהיו יורדים גשמים ושלגים, ביתם היה נשטף ומתמלא בבוץ, מים ושלג. החיים הרטובים היו קשים מנשוא, עד שבני הזוג הרגישו כי אין ברירה ויש לעשות מעשה, והחליטו להרים את ביתם לראש ההר ולהימנע מהסבל המיותר. כך עשו, ולאט לאט הצליחו להעלות את הבית מטרים ספורים, וכך המשיכו והתקדמו לאט לאט.

פעם, באמצע העבודה, הרים הבעל את ראשו

נערך ע"י יהודה הס.

והחל לבכות. שאלה אותו האישה, מדוע פרצת בבכי? השיב לה הבעל: "אנו עובדים כל כך הרבה זמן וכשהרמתי את ראשי, ראיתי שפסגת ההר רחוקה מאתנו, והתחלתי לבכות". השיבה לו האישה: "אנחנו אכן רחוקים מפסגת ההר, אבל מהבוץ התרוממנו. ותודה לה' על כך".

כך אמר לו אדמו"ר הזקן: אמנם לא הגעתם לפסגת ההר ולא פעלתם בנפשכם את כל מאה הדרגות ב'אתה הראת', אבל לאחר עבודת התשובה בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, ביום כיפור וסוכות - מהבוץ יצאתם, אתם יכולים ללכת להקפות... (מגדל עוז)

תפילת שופרות של ראש השנה, בתחילת חגי תשרי, מתחילה במילים "אתה נגלית בענן כבודך". ההקפות של שמחת תורה, שהם סיום חגי תשרי, מתחילות "אתה הראת לדעת". שני ה"אתה" הם בסוד "נעוץ סופן בתחילתן": כנודע מהפסוק "בכסה ליום חגנו", ראש השנה הוא תחילת התהליך המגיע לשיאו ביום שמחת תורה. מה מלמד אותנו התהליך הזה, ואיך זה קשור לנקודות המבט של שני הצדיקים?

אתה נגלית, בראש השנה, זהו ביטוי של התגלות עצמית של ה' — כזו שאין בה שום חילוק בין "אני" ל"אחר". מנקודת המבט הזו, כל המציאות בלועה ממש בבורא וכל הדינים והצמצומים נמתקים בשרשם. זהו מקום נעלה מאוד, אך בכל זאת — הוא מהווה רק הכנה ל"אתה הראת" של שמחת תורה. זאת משום שה"אתה הראת" מכוון "לדעת" — כלומר, להתגלות ולהתחבר עם האחר שמחוץ לבורא, עם ישראל היודעים אותו ומכירים בו. אמנם זו מציאות נמוכה יותר, אך לשם כך יצר ה' את העולם — ולא הסתפק במצב הראשוני של אור אינסופי וטוב מוחלט.

רבי מנחם מענדל, שכולו מלא השתוקקות לעצמותו יתברך, שייך יותר לבחינת ראש השנה — מדרגת ה"רצוא" העולה אל ה' תמיד. מסופר כי פעם קיבל כלים חדשים, וכשסידר אותם בביתו התבטא "את עצמי וכל אשר לי אני מרים אליך" והכלים התרוממו כולם באוויר... לכן, גם כאשר הוא מתבונן ב"אתה הראת", הוא מוצא בו עליה אין סופית לעצמותו יתברך התובעת התנתקות מקהל החסידים. אך אדמו"ר הזקן מתמסר לעבודת ה"שוב", מתוך הכרה שקיום רצון ה' חשוב אף יותר מדבקות עליונה בו עצמו.

כך נאמר בספר יצירה, כי "אם רץ לבך שוב לאחד". כאשר הלב רץ למדרגת "יחיד", בה אין דבר פרט לה' עצמו, יש לשוב למדרגת "אחד" — שאלופו של עולם (א) הוא אחד עם ז הרקיעים וארץ (ח) ובד' רוחות העולם (ד). ה"אחד" הזה, שהוא רצונו של הבורא מהבריאה, נמצא דווקא במציאות התחתונה וה"נפרדת" כביכול. דווקא כאשר ישנה מודעות היכולה לחוש נפרדות כביכול מה', מתגלה החידוש שב"אחד".

האור של "יחיד", של "אתה נגלית", הוא אור מקיף השוכן "על עם כבודך" מלמעלה. כפי שהבהיר זאת אדמו"ר הזקן, אין לאדם כל יכולת להבין ולהפנים על בוריו את ההתאחדות המוחלטת עם ה', ותמיד ישאר הדבר בבחינת מקיף — דבר שנתונים בו ומושפעים ממנו, אך לא מבינים ומפנימים אותו. לעומת זאת, אדמו"ר הזקן תובע אורות פנימיים — המתיישבים בכלי הנפש ומתחברים למקומו האישי של האדם.

מסופר על חסיד שטען שאינו רוצה לומר חסידות ברבים, מחשש לגאוה. אך הרבי האמצעי, בנו של אדמו"ר הזקן, ענה לו: "א ציבעלע זאלסטו ווערן, און חסידות זאלסטו חזר'ן [שיהיה ממך בצל, אבל חסידות תחזור]". בסיפור שלנו, הרצון להתנתק היה מתוך תשוקה להתעלות, בסיפור השני, החשש הוא מפני 'יניקת החיצונים' והשפעה רעה של המעשה הטוב. אך אדמו"ר האמצעי פסק כתורת הבעש"ט, ש"סור מרע" נפעל דוקא ע"י "עשה טוב". אמנם, אף שאדמו"ר הזקן עוסק ברבי ואילו אדמו"ר האמצעי תקן חסיד, המסר הוא אותו מסר: יש לעזוב את ההתעלות אל האורות המקיפים, ואת הרצון להיות יותר ממה שהנך כעת. כל עוד יש עבודה לעשות — זהו הדבר שיש להתמקד בו.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

לבני משפחת מאזוז היקרים ולאלפי תלמידיו ומעריציו של הרב הגאון והחסיד רבי מאיר נסים מאזוז זכר צדיק לברכה, ה' עליהם יחיו,

לשם **מאיר** יש שני ר"ת ידועים: "**מ**שם **ר**עה **א**בן **י**שראל", הנאמר בברכת יעקב ליוסף הצדיק, בחינת משיח בן יוסף; "**ר**וח **א**פינו **מ**שיח הוי'", הנאמר בקינת ירמיהו על יאשיהו מלך ישראל שהיה ניצוץ של משיח בן דוד (היחיד שנאמר עליו בתנ"ך שעבד את השי"ת בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו). גם התנא רבי **מאיר** בעל הנס (מאיר נסים) קרא על עצמו בשעת פטירתו שהוא בחינת משיח.

משיח הוא גדול מזכי הרבים, בגשמיות (משיח בן יוסף) וברוחניות (משיח בן דוד). הרב מאזוז זצ"ל גלה והאיר (כשמו מאיר) את ניצוץ המשיח שבו, בעז ("ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו") ובהדר ("הוד והדר תשוה עליו", הנאמר במלך המשיח) לכל ההולכים בעקבותיו ולכל עם ישראל.

בהסתלקותו בגיל שמונים לגבורות הוא "שבק חיים לכל חי", כלומר, הנחיל את החיים והעז ("אין עז אלא תורה" — "הוי' עז לעמו יתן הוי' יברך את עמו בשלום") שלו לכל חי המקיים "והחי יתן אל לבו", ללמוד ממנו איך לעבוד את השי"ת באמת לאמתו.

ובהיות הרב מאזוז זצ"ל אוהב גימטריאות, סוד "באו חשבון" ו"עיניך ברכות בחשבון" נעשה גימטריא מכוונת לכבודו ולזכרו: **מאיר נסים** בהכאת אותיות (**מ** פעמים **נ**; **א** פעמים **ס**; **י** פעמים **י**; **ר** פעמים **מ**) עולה 10160, 80 פעמים 127 — צדיק שבגיל 80 מלא את שנות חייו לסוד "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים", חיי שרה אמנו, שלמות החיים כמבואר בזהר הקדוש ובספה"ק (מאה — שלמות הכתר; עשרים — שלמות המוחין חכמה ובינה; שבע — שלמות המדות חג"ת נהי"ם — שיעור קומה שלם של עשר ספירות ודוק).

יהי זכרו ברוך לעד — ושיצטרף למעלה לכל צדיקי הדורות לעורר רחמים רבים, גדולים ועצומים, על עם ישראל (שבכך הוא נעשה כסא למדת הרחמים של השי"ת, כשם ישיבתו "כסא רחמים") להחיש את הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו שיבוא ויגאלנו במהרה, שאז יקוים היעוד של "הקיצו ורננו שכני עפר" והוא בתוכם אמן כן יהי רצון!

בשביעי של פסח נפטר לבית עולמו ר' גרשם נתיב ע"ה, גר-צדק מיוחד, ממקימי הישוב היהודי בחברון (וגם קורא נפלאות קבוע), והרב שלח מכתב לבניו, מתלמידי הרב:

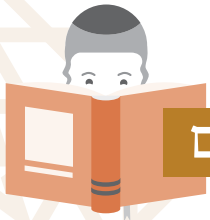
לכל בני משפחת נתיב היקרים,

קראתי, בהתרגשות מיוחדת, את הדברים שכתב יצחק שי' על אביכם האהוב והצטערתי שלא זכיתי להכיר אותו אישית (אלא שמתוך הקריאה הרגשתי שאני קצת מכיר אותו).

חשבתי על השם שהוא בחר לעצמו — גרשם, בנו בכורו של משה רבינו, שקראו גרשם ע"ש "גר הייתי וגו'" ("**גר הייתי**" עולה **אברהם יצחק יעקב**, שלשת האבות המוזכרים בהמשך ל"גר הייתי", כללות היחוס היהודי, והוא אותיות **יהי תריג, יהי משה רבינו** —

המשך בעמ' 14

ו

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

וַיִּפְתַּח אַהֲרֹן

בַּיּוֹם הַגָּדוֹל שֶׁכֻּלָּם צִפּוּ לוֹ, יוֹם חֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן, אֵרַע הַמִּקְרֶה הַמְּצַעֵר שֶׁל מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן, נָדָב וַאֲבִיהוּא. הַסִּבָּה לְכָךְ הָיְתָה שֶׁהֵם הִקְרִיבוּ אֵשׁ זָרָה עָלֶיהָ לֹא צִוָּה, בַּמָּקוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר — בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוּת מֻסְבָּר כִּי חֶטְאָם שֶׁל הַשְּׁנַיִם דַּוְקָא מַצְבִּיעַ עַל גְּדֻלָּתָם וּמַעֲלָתָם. הָיְתָה בָּהֶם בְּעֵרָה עֲצוּמָה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת קְדֵשׁ לַה', מַמָּשׁ כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, אֶלָּא שֶׁזּוֹ לֹא הָיְתָה בַּכֵּלִים הַמַּתְאִימִים. בְּמֻשְׂגֵי הַחֲסִידוּת: מְדֻבָּר הָיָה בִּתְנוּעָה שֶׁל "רָצוֹא" לְלֹא "שׁוֹב".

הַפַּעַם דַּוְקָא רָצִיתִי לְהִתְמַקֵּד בַּאֲבִיהֶם שֶׁל הַבָּנִים, בְּאַהֲרֹן הַכֹּהֵן, כִּי לֹא פָּחוֹת מַפְתִּיעָה הִיא הַתְּגוּבָה הַמְּיֻחֶדֶת שֶׁלּוֹ לִשְׁמִיעַת הַבְּשׂוֹרָה הַקָּשָׁה — "וַיִּדֹּם אַהֲרֹן". הוּא לֹא פּוֹרֵץ בִּבְכִי וּבְוַדַּאי שֶׁאֵינוֹ מִתְלוֹנֵן אוֹ מֵטִיחַ דְּבָרִים. הוּא פָּשׁוּט שׁוֹתֵק.

לִשְׁתֹּק אוֹ לִשְׁתֹּק

אַתֶּם יוֹדְעִים? יֵשׁ שְׁתִיקוֹת שֶׁיְּכוֹלוֹת לְהוֹצִיא אוֹתִי מִדַּעְתִּי. לְדֻגְמָה, אַתָּה מְסַפֵּר לְחָבֵר בְּהִתְלַהֲבוּת עַל הַטִּיּוּל הַמְעַנְיֵן וְהַמְּהַנֶּה שֶׁהָיָה לְךָ בְּחֻפְשַׁת הַפֶּסַח וּמְצַפֶּה לִתְגוּבָה מִצִּדּוֹ. אֲנִי הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁיַּבִּיעַ דֵּעָה, שֶׁיִּתְפַּעֵל גַּם הוּא, שֶׁיַּשְׁוֶה אֶת הַחֲוָיָה שֶׁלִּי לְזוֹ שֶׁלּוֹ. מַשֶּׁהוּ. אֲבָל הוּא — מֵגִיב בְּדִיּוּק כְּמוֹ בּוּל עֵץ... זוֹ שְׁתִיקָה שֶׁל אֲדִישׁוּת. כְּאִלּוּ שֶׁהַמְּאֹרָעוֹת שֶׁקּוֹרִים בַּחוּץ לֹא מְעַנְיְנִים אוֹתוֹ.

יֵשׁ גַּם שְׁתִיקוֹת שֶׁל מְבוּכָה. הָאָדָם פָּשׁוּט לֹא יוֹדֵעַ מָה לוֹמַר. לְדֻגְמָה, כְּשֶׁהָרַב נִסָּה לַחֲלֹב מִמֶּנִּי מָה קָרָה בְּדִיּוּק בֶּחָצֵר בִּזְמַן הַהַפְסָקָה, אֵרוּעַ שֶׁגַּם אֲנִי הָיִיתִי מְעֹרָב בּוֹ. אִם אֲסַפֵּר אֶסְתַּבֵּךְ עִם הַחֲבֵרִים וְאוּלַי גַּם אַפְלִיל אֶת עַצְמִי, וּלְשַׁקֵּר אֲנִי וַדַּאי לֹא רוֹצֶה. "אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי וְאוֹי לִי מִיִּצְרִי". הַשְׁתִיקָה בְּמִקְרֶה כָּזֶה הִיא עֲבוּרִי הַמִּפְלָט הַנּוֹחַ.

אֲבָל הַשְׁתִיקָה שֶׁל אַהֲרֹן בְּמוֹת שְׁנֵי בָּנָיו שׁוֹנָה לְגַמְרֵי. הִיא שְׁתִיקָה רוֹעֶמֶת, עִם הַמּוֹן תֹּכֶן. וּמָה צוֹעֶקֶת אוֹתָהּ שְׁתִיקָה? הִיא שׁוֹתֶקֶת **נְשִׂיאַת הַפָּנִים**.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

לְפֶתַח וְלִשְׁנֵיהֶם

אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן הִתְבַּטֵּא פַּעַם בְּיַחַס לְעַצְמוֹ כְּךָ: לְהִסְתַּגֵּר בַּחֶדֶר וְלִלְמֹד תּוֹרָה מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב וְלָדַעַת אוֹתָהּ עַל בָּרְיָהּ — אֵין זוֹ מַעֲלָה מְיֻחֶדֶת עֲבוּרִי. זֶה לֹא 'קוּנְץ', וְיֵשׁ רַבִּים כָּאֵלּוּ. לַעֲסֹק מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב בְּעִסְקֵי הַצִּבּוּר וּבְזִכּוּי הָרַבִּים — גַּם זֶה אֵינוֹ אֶתְגָּר מְיֻחָד. הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה הִיא הַשִּׁלּוּב בֵּין הַשְּׁנַיִם. לְהִתְעַסֵּק עִם הַזּוּלָת, לִהְיוֹת קַשׁוּב לִצְרָכָיו וְלִדְאֹג לְהַשְׁלָמָתָם, וְיַחַד עִם זֶה לִצְלֹל בַּתּוֹרָה לְעָמְקָהּ. זֶה כְּבָר 'קוּנְץ' אֲמִתִּי.

מָה מְלַמֶּדֶת אוֹתִי הָאִמְרָה הַזּוֹ? שֶׁכָּל יְהוּדִי הוּא בְּעֶצֶם 'קוּנְץ מְהַלֵּךְ עַל שְׁנַיִם'. הוּא מְסֻגָּל לָשֵׂאת שְׁנֵי הֲפָכִים בְּעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת, וְלֹא רַק בַּנּוֹשֵׂא הַזֶּה.

אֵיזוֹ דֻּגְמָה אֲנַחְנוּ מַכִּירִים בַּחַיִּים שֶׁלָּנוּ לִנְשִׂיאַת הֲפָכִים? כַּאֲשֶׁר רוֹאִים יְהוּדִי שֶׁנּוֹהֵג שֶׁלֹּא כַּשּׁוּרָה וְעוֹבֵר עַל רְצוֹן ה'. בָּרֶגַע הָרִאשׁוֹן אֲנִי מִתְמַלֵּא כְּלַפָּיו בְּבִקֹּרֶת. בָּרוּר, לְהִתְעַלֵּם? לְהַסְכִּים עִם זֶה? צָרִיךְ לְמְחוֹת. אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְלֹא לִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו. אֲבָל רֶגַע, הוּא יְהוּדִי וְיֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית, וְזֶה אוֹמֵר לִי שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הַשְּׁלִילִי שֶׁהוּא עָסוּק בּוֹ בָּרֶגַע אֵינוֹ מְשַׁקֵּף אוֹתוֹ כְּלָל. זֶה מַמָּשׁ לֹא הוּא. כְּאִלּוּ אֵיזֶה 'שֵׁד' הִתְלַבֵּשׁ עָלָיו וְסָחַב אוֹתוֹ לְשָׁם.

"הֵי, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?", אֲנִי פּוֹנֶה אֵלָיו. "בָּא לִי", הוּא מַחֲזִיר לִי. אָז לְפִי דַּעְתְּכֶם הוּא רוֹצֶה אוֹ לֹא רוֹצֶה? הַתְּשׁוּבָה הִיא גַּם וְגַם. מִצַּד הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית שֶׁלּוֹ הוּא רוֹצֶה, אֲבָל מִצַּד הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית הוּא מַמָּשׁ לֹא שָׁם, הוּא רַק נִקְלַע לְשָׁם.

כָּאן הַ'קוּנְץ' יִהְיֶה אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּית, כָּזוֹ שֶׁמְּלַמֶּדֶת זְכוּת וְיכוֹלָה לָשֵׂאת אֶת שְׁנֵי הָרְצוֹנוֹת הַהֲפוּכִים שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי. מִצַּד אֶחָד אֲנִי מַאֲמִין בְּאוֹתוֹ יְהוּדִי וְאוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל לִבִּי, וּמִצַּד שֵׁנִי אֲנִי לֹא מְוַתֵּר וְלֹא מֵקֵל בְּחֶמְרַת הָעֲבֵרָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה, אֶלָּא סוֹלֵד מִמֶּנָּה עַד עֹמֶק הַנֶּפֶשׁ.

אֲרִיזַת וְשָׁאֹתָךְ

טוֹב, זֶה הָיָה יַחֲסִית עוֹד 'קוּנְץ' קַל. הִסְתַּבְּכוּת בִּנְשִׂיאַת הֲפָכִים עַל הַזּוּלָת יוֹתֵר פְּשׁוּטָה מֵאֲשֶׁר לְהִסְתַּבֵּךְ בָּךְ עַל... עַל עַצְמִי! כֵּן, גַּם בְּתוֹכִי קַיָּמִים אוֹתָם הַהֲפָכִים. גַּם לִי יֵשׁ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית וְנֶפֶשׁ בַּהֲמִית. גַּם לִי יֵשׁ רְצוֹנוֹת טוֹבִים וּרְצוֹנוֹת שְׁלִילִיִּים. מִצַּד אֶחָד אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לַה' וְלַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ, לְמַלֵּא אֶת הַזְּמַן שֶׁלִּי בִּדְבָרִים חֲשׁוּבִים וּמַשְׁמָעוּתִיִּים, וְלֹא בְּסְתָם שְׁטוּיוֹת, לַחֲשֹׁב טוֹב עַל הֶחָבֵר וְלֹא רַק עַל עַצְמִי. אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי אֲנִי נִמְשָׁךְ גַּם לַצַּד הַשֵּׁנִי. כֵּן, לִפְעָמִים אֲנִי נֶהֱנֶה מִמִּתְיחוֹת שֶׁעֲלוּלוֹת לְצַעֵר אֶת הֶחָבֵר וְלִפְעָמִים... יוֹדְעִים מָה? לֹא מְשַׁנֶּה. שֶׁכָּל אֶחָד יַשְׁלִים כָּאן בְּעַצְמוֹ אֶת הֶחָסֵר... תַּכְלֶ'ס, כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת שְׁנֵי הַקְּצָווֹת הַהֲפוּכִים.

אוֹקֵי, יֵשׁ לִי רְצוֹנוֹת הֲפוּכִים. אֵיךְ מַרְגִּישׁ לִי בַּלֵּב כָּל אֶחָד מֵהֶם? לֵיל

הַסֵּדֶר כְּבָר עָבַר, אֲבָל אֲנִי בָּטוּחַ שֶׁלֹּא הִסְפַּקְתֶּם לִשְׁכֹּחַ. אֶת הַדְּרִיכוּת בִּבְדִיקַת חָמֵץ, אֶת הַהַשְׁפָּמָה הַמְקֻדֶּמֶת בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְסַיֵּם עִם בְּעוּר הֶחָמֵץ עַד תֹּם הַזְּמַן, אֶת הַהִתְרַגְּשׁוּת בְּלֵיל הַסֵּדֶר וְאֶת הָרָצוֹן לְהַשְׁאִיר עֵרִים וְלִהְיוֹת שֶׁתְּפִים פְּעִילִים בַּעֲרִיכָתוֹ. תַּרְשׁוּ לִי לְסַכֵּם בְּמִלָּה אַחַת: **שִׂמְחָה**! שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה! זָכִינוּ לָקַחַת חֵלֶק בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

וְאֵיךְ מַרְגִּישׁ לִי בַּלֵּב בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי נִזְכָּר בַּדְּבָרִים הַשְּׁלִילִים? לֹא טוֹב לִי. בְּדֶרֶךְ כְּלָל אָנוּ נוֹטִים לְהָסִיט אֶת הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים אוֹ אֶת הַתְּכוּנוֹת הַשְּׁלִילִיּוֹת שֶׁלָּנוּ הַצִּדָּה. פָּשׁוּט לְהִתְעַלֵּם מִקִּיּוּמָם, לֹא לַחֲשֹׁב עֲלֵיהֶם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַדְּבָרִים בְּכָל זֹאת צָפִים וְעוֹלִים וְאָנוּ נִזְכָּרִים בָּהֶם — אָנוּ מִתְמַלְּאִים בִּתְחוּשַׁת **מְרִירוּת**. אֲנִי לֹא אוֹמֵר חָלִילָה שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת עָצוּב. עַצְבוּת רַק מַחֲרִיפָה אֶת הַבְּעָיָה, כִּי אָז פָּשׁוּט אֲנִי מִתְיָאֵשׁ וּמַתְחִיל לְוַתֵּר לְעַצְמִי. לְעֻמַּת זֹאת, מְרִירוּת הִיא רֶגֶשׁ שֶׁמְּנִיעַ אוֹתִי. הוּא דּוֹחֵף אוֹתִי לְבַקֵּשׁ מֵה' עֶזְרָה. "אָנָּא ה', רְאֵה לְהֵיכָן הִגַּעְתִּי. מִי יָכוֹל לַעֲזֹר לִי לְהִשְׁתַּנּוֹת אִם לֹא אַתָּה?!".

כִּי קְדוֹשׁ כָּאֲמִתִּי

נְסַכֵּם: רְצוֹנוֹת שׁוֹנִים הוֹפְכִים בַּלֵּב שֶׁלִּי לִהְיוֹת רְגָשׁוֹת הֲפוּכִים — הַשִּׂמְחָה וְהַמְּרִירוּת. שִׂמְחָה עַל כָּךְ שֶׁזָּכִיתִי שֶׁה' בָּחַר בִּי לִהְיוֹת בֵּן שֶׁלּוֹ וְשֶׁהוּא מְזַכֶּה אוֹתִי לִהְיוֹת שֻׁתָּף בַּפְּרוֹיֶקְט שֶׁלּוֹ. לְעֻמָּתָהּ, הַמְּרִירוּת הִיא עַל הַפְּסִפּוּס שֶׁלִּי. בִּמְקוֹם לִהְיוֹת שֻׁתָּף בַּפְּרוֹיֶקְט וְלַעֲזֹר, הִתְחַלְתִּי לְקַלְקֵל...

בְּקִצּוּר, שִׂמְחָה עַל שֶׁה' קָרוֹב אֵלַי כָּל כָּךְ, וּמְרִירוּת עַל כָּךְ שֶׁאֲנִי כָּל כָּךְ רָחוֹק מִמֶּנּוּ. לֹא נְשִׂיאַת הַפָּכִים?! 'קוּנְץ' רְצִינִי...

אַהֲרֹן בִּשְׁתִיקָתוֹ הַמְיֻחֶדֶת מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֶת סוֹד נְשִׂיאַת הַהֲפָכִים. "וַיִּדֹּם אַהֲרֹן". הוּא מָלֵא שִׂמְחָה עֲצוּמָה עַל גִּלּוּי כְּבוֹד ה' בַּחֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן וִירִידַת הָאֵשׁ מִשָּׁמַיִם וְהוּא מָלֵא מְרִירוּת עַל מוֹת שְׁנֵי בָּנָיו. "בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכָּבֵד", וּמִשְׁתִיקָה רוֹעֶמֶת זוֹ עוֹלֶה כְּבוֹד ה' שִׁבְעָתַיִם.

שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת בַּעֲלֵי 'קוּנְץ' אֲמִתִּיִּים!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"י

אילו אורחות הגיעו לקיץ?

בחג הסוכות, הפותח את חדשי החורף, מגיעים אלינו שבעת האושפיזין, לתת לנו כח לעבודה הגברית המאומצת שנדרשת לנו בזמן הקריר והחשוך. באותו אופן, בפסח, הפותח את חדשי הקיץ, מתאים לחפש שבע אורחות המכינות אותנו לעבודה הנשית של החדשים בהם האור והחום מגיעים מלמעלה.

תכלית הגילוי מלמעלה היא הנבואה, בה יזכו כולם כאשר ה' ישפוך את רוחו עלינו לעתיד לבוא. אל העתיד הזה התעוררנו בחג הפסח, ובפרט בסיומו ב'סעודת משיח', לכן מתאים להתבונן בשבע הנביאות שהקים ה' לעם ישראל ולהזמין אותן להתארח אצלנו בזמנים אלו. את ההתבוננות הזו, הפותחת ממד נשי בנפש של כולנו, ומזמינה במיוחד את הנשים להיות חלק ממנה, מתבקש 'למתוח' עד מתן תורה, כאשר בכל אחד משבעת שבועות הספירה יש להתעצם עם אחת הנביאות (המתכללות זו בזו בשבעת ימי כל שבוע של הספירה).

הגליון השבוע, הטבול עדיין בניחוח הפסח בכלל וסעודת־משיח בפרט, מציג כוונה חדשה של ספירת העמר (כנהוג מדי שנה), מרחיב בסודות השבירה־המיתה והתחיה — השייכים גם הם לתקופה בה אנו נמצאים — וגם מנחם ומעודד על אובדנים שחווינו לאחרונה.

